

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ

Institut mezioborových studií Brno

Prostituce jako sociálně patologický jev

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Vedoucí bakalářské práce:
Doc. PhDr. Jaroslav Nevoránek, CSc.**

**Vypracoval:
Tomáš Bursík**

Brno 2005

Poděkování

Děkuji panu doc. Phdr. Jaroslavu Nevoránkovi, CSc. za velmi užitečnou metodickou pomoc, kterou mi poskytl při zpracování mé bakalářské práce.

Kladno, 1.března 2005

Tomáš Bursík

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Prostituce jako sociálně patologický jev“ zpracoval samostatně a použil jen literaturu uvedenou v seznamu literatury, který je v práci uveden.

.....
Tomáš Bursík

Obsah

Úvod	1
1. Prostituce – definice a její historický vývoj	2
1.1 Definice pojmu	2
1.2 Historický vývoj	3
1.3 Formy prostituce	9
1.4 Pouliční a silniční prostituce	10
1.5 Bytová prostituce a erotické podniky	11
1.6 Prostituce mužská a dětská	13
2. Negativní dopady prostituce a její současný stav v ČR	15
1.7 Faktory ovlivňující vznik prostituce	15
1.8 Kriminální aspekty prostituce (drogy,...)	15
1.9 Zdravotní rizika spojená s prostitucí	18
3. Právní přístupy k prostituci	23
3.1 Přístupy k prostituci	23
3.1 Možnosti řešení	28
3.2 Příklady ze zahraničí	30
Závěr	33
Resumé	35
Anotace	36
Literatura a prameny	37
Přílohy	

Ú V O D

Prostituce je jeden z mnoha sociálních jevů, který se vyskytuje ve většině společenských zřízení a provází lidskou společnost téměř po celou dobu její existence. V průběhu historického vývoje se její postavení měnilo podle toho, zda byla v daném společenském systému akceptována, uctívána, ignorována, potlačována či stíhána, v závislosti na rozdílných dobových zvyklostech a společenských normách. V evropské kulturní oblasti je prostituce považována za jev, který porušuje platné normy sexuálního jednání ve společnosti.

Události roku 1989 sebou přinesly změny v politickém uspořádání na straně jedné, na druhé straně také přispěly ke zrušení všech zákonných norem týkajících se potírání prostituce a umožnily tomuto problému nabýt nevídaných rozměrů. Prostituce je provázena řadou problémů sociálního a zdravotního charakteru a v lokalitách, ve kterých je rozšířena, má negativní dopad zejména na oblast veřejného pořádku a výchovu dětí a mládeže a váže různé druhy trestné činnosti, jakož i nejrůznější formy organizovaného zločinu (drogy, loupeže, vydírání...).

Cílem této bakalářské práce byla snaha analyzovat současný stav v oblasti prostituce v ČR, rozebrat problémy s ní spojené a definovat možnosti jejich řešení. Ve své práci se soustřeďuji především na problematiku ženské heterosexuální prostituce, která tvoří největší část celkového spektra veřejně nabízených sexuálních služeb. Ostatní formy prostituce jsou zmíněny pouze okrajově.

Práce je členěna do tří kapitol, první je věnována historii a formám prostituce. V druhé kapitola je věnována negativním dopadům prostituce, především trestné činnosti a zdravotním rizik. Největším strašákem je samozřejmě HIV/AIDS.

Třetí kapitola je věnována právním přístupům k prostituci, možnostem řešení a jsou zde uvedeny příklady řešení některých západoevropských zemí.

Při zpracování jsem vycházel především z analýzy dostupné literatury a právních dokumentů a z poznatků získaných při rozhovorech s odborníky. Další informace mi poskytl monitoring denního tisku a internetu, i když tyto zdroje je potřeba brát spíš doplňkově neboť tyto informace podléhají diktátu zajímavého sdělení pro čtenáře.

1.Prostituce – definice a její historický vývoj

1.1 Definice pojmu

Prostituce provází lidstvo po celou jeho historii. Byla, a je přítomna v každé společnosti, tedy i tam, kde je oficiálně zapovězena a stíhána přísnými tresty. V obecném povědomí je prostituce nahlížena především jako heterosexuální fenomén. To ovšem není zcela přesné. Existuje také prostituce homosexuální, bisexuální a transsexuální. Tyto formy jsou však podstatně méně časté a na významu nabývají jen v lokalitách, kde se tradičně koncentruje nabídka i poptávka. Hlavními zdroji prostituce je neuspokojená sexuální potřeba na straně jedné a ziskovost na straně druhé. Všechny ostatní motivy jsou druhotné a méně významné (kdyby nebylo zákazníků, kteří jsou ochotni za sexuální službu zaplatit, prořídly by i zástupy prostitutek).

Podle různých, v současné době publikovaných názorů, lze obecně prostituci vymezit jako poskytování sexuálních služeb za úplatu. Tato úplata však nemusí mít jen podobu finanční, ale může mít i formu jinou, např. získání určité výhody, poskytnutí protislužby, nebo získání kompromitujících materiálů či protekce. V současné době se významným důvodem pro provozování prostituce stávají drogy.

Ve snaze o **vymezení pojmu “prostituce”** lze vycházet z definice vyplývající z rozhodnutí Krajského soudu v Českých Budějovicích - 4 To518/1994 (č. 22/1995 Sb. soudních rozhodnutí a stanovisek), v němž se uvádí, že **“...prostitucí se rozumí pohlavní styk s jinými osobami za úplatu. Pojem “pohlavní styk” znamená jakýkoliv způsob ukájení pohlavního pudu na těle jiné osoby. Nemusí tedy jít jen o soulož, tedy o přímý styk pohlavních orgánů, ale může jít též o dotyky na jakékoli části těla, onanii nebo vzájemnou onanii. Pojmy “pohlavní styk” a “soulož” nelze tedy považovat za synonyma...”**¹

¹ internetová stránka Ministerstva vnitra ČR [http:// www.mvcr.cz/](http://www.mvcr.cz/) Prevence kriminality (33)

1.2 Historický vývoj

Pokud chceme analyzovat současnou situaci a problémy s ní spojené, je užitečné sledovat jednotlivá historická opatření, která byla k její regulaci v minulosti použita. Důslednost tehdejších opatření je totiž často kontrastem k dnešním zmatkům panujícím v této problematice.

Prostituce je často označována jako nejstarší řemeslo na světě. Její vývoj je úzce spjat s urbanizací ve společnosti a rozvojem obchodu. V době, kdy vzniká výměnný obchod začíná také sexualita patřit k produktům této směny.

Přibližně od roku 2300 před. n.l. (a později) až do antiky pak existovala tzv. chrámová prostituce.² Služebnice lásky nabízely v rámci služby božstvům či v rámci rituálních obřadů sexuální služby návštěvníkům chrámu, přičemž tito byli povinni za poskytnutou službu darovat určitý finanční obnos. Tyto peníze pak byly příjmem chrámu. V původním kontextu tehdejší kultury se však nejednalo v žádném případě o prostituci. Na sexualitu bylo v rámci kultu lásky nahlíženo jako na cosi posvátného a chrámové služebnice byly uctívány. Teprve vlivem křesťanské nauky byly tyto formy sexuality zařazeny do oblasti prostituce.

Ve starém Izraeli pak bylo poskytování sexuálního styku (často s vlastní ženou či dcerou) součástí rituálu přijetí hosta v domě. V dnešním kontextu je toto uváděno pod prostitucí, tehdy však tato služba byla součástí pohostinnosti a úcty k hostu.

V dobách zlatého věku řecké kultury ovládala tzv. „Venušina služba“ všechny oblasti života. První oficiální bordel vzniká v Athénách kolem roku 594 př. n. l.

V průběhu dalších let pak vznikaly v Athénách další bordely a zformovaly se tři velké skupiny „Venušiných služebnic“. Nejníže stály obyvatelky bordelů zvané *dikteriady*, které směly vycházet na ulici pouze ve večerních hodinách a měly předepsáno zvláštní oblečení. *Dikteriady* podléhaly nižším úředníkům a jejich příjmy byly značně zdaněny, daň pak byla příjmem města Athén. Tato daň se nazývala *pornikotelos* a byla pro Athény tak důležitá, že nevěstky směly opustit athénské hranice pouze na zvláštní povolení, a před odchodem musely poskytnout záruky, že se vrátí.³ I v této době tvořily osazenstvo bordelů většinou cizinky nebo dívky neznámého původu.⁴

² Podrobněji autor MORUS, *Světové dějiny sexuality* (20:22)

³ Podrobněji autor BASSERMAN, Lujo. *Nejstarší řemeslo*. (7:14-15)

⁴ Podrobněji autor DUFOUR, Pierre. *Dějiny prostituce I.* (9:91)

Uprostřed stály tanečnice a hráčky na flétnu zvané *auletridy*, které (často neoděny) vystupovali v rámci různých slavností. Jejich vystoupení bylo zpravidla vyvrcholením oslav a veřejnost je přijímala se sympatiemi. Nejvyšší kategorii tvořily *hetéry*, které požívaly vážnosti ve společnosti. Hetéry byly vzdělané a účastnily se plně společenského života (v protikladu k legitimním manželkám a dcerám), často dokonce ovlivňovaly politiku. Samy si aktivně vyhledávaly milence a byly jim věrné po měsíce či léta. Mnohé z nich jsou zvěčněny v dílech známých umělců až do dnešních dob.⁵

Za doby Etrusků byly nevěstince povolovány pouze mimo městské hradby, aby je mládež nemohla příliš často navštěvovat. Z tohoto období jsou pak známy dva kulty, které úzce souvisely se sexualitou – luperkálie a florálie. Luperkálie byl starořímský kult plodnosti, při kterém kněží bičovali koženými řemínky ženy, které jim přišly do cesty. Tento rituál jim měl přinést plodnost a byl často ukončen orgiemi. Během slavnosti florálií pak veřejně vystupovaly prostitutky a uspořádaly sexuální hru pro přihlížející. Při těchto oslavách bylo povoleno překračovat pravidla dobrých mravů, přestože jinak platily v Římské říši poměrně přísná morální pravidla a prostituce byla provozována (kromě těchto uvedených svátků) povětšinou skrytě. Za vlády císaře Augusta, pak byly zavedeny přísné mravnostní zákony a uveden v praxi „manželský zákoník“, dle kterého byly přestupky proti cudnosti státem přísně trestány.⁶ Tento zákoník udělal jasnou dělící čáru mezi ženami, k nimž bylo možno se na veřejnosti přiblížit. Podle tohoto zákona nebyla postihována „za nemravné chování“ pouze úzce specifikovaná skupina žen (nevěstky, provozující své řemeslo, majitelky bordelů, hospodské, herečky a tanečnice). Pro ženy vykonávající prostituci pak byla stanovena jasná pravidla (musely nosit určitý druh oblečení, odbarvené vlasy na blond či blond paruku a musely být zaneseny v registru prostitutek). Přes všechna tato opatření však v Římě existovala široká škála žen nabízejících sexuální služby. Neexistovala zde taková hierarchie jako v Řecku, jejich označení bylo spíše udělováno dle toho, jak vypadaly či kde prostituci provozovaly. *Meretrices* byly ženy, které přes den žily počestným životem a večer odcházely do bordelů, *famosae* byly ženy z dobrých rodin, které navštěvovaly bordel pro pobavení či z důvodu finančního přilepšení. Obzvlášť mladé a pěkné dívky byly označovány *delicatae*, *doridy* pak byly nahé nymfy, nabízející se kolemjdoucím přímo na ulici. Mlynářkám pekoucím obětní chléb pro Venušin chrám, které byly kromě toho kupci i k dispozici k sexuální službě se říkalo *alicariae*, *bustuariae* pak byly ženy poskytující

⁵ Podrobněji autor BASSERMAN, Lujo. *Nejstarší řemeslo*. (7:35-36)

⁶ Podrobněji autor MORUS, *Světové dějiny sexuality* (20:40-58)

sexuální služby na římských hřbitovech a byly zavázány bohům smrti, *putae* pracovaly pravděpodobně v blízkosti studní.

Vedle těchto skupin nevěstek pak existovaly ještě *didrachy* - korunové kurvy, u nichž se jednalo většinou o přestálé prostitutky, žijící v podsvětí, zabývající se míchání nápojů lásky a nápojů na povzbuzení sexuality. Zvláštní postavení zaujímal *kurtizány*, oblékající se od zářivě modré barvy oblečení. Tyto vystupovaly zcela veřejně a měly ve společnosti většinou vysoké postavení. *Copae* pak byly nevěstky pracující na venkově v hostincích či v blízkosti hlavních cest.

Už v dobách Říma existovala snaha udržet prostituci mimo veřejné ulice. kuplíři byli sledováni a prostituce „potulná či mimo cech“ byla stíhána.

Rozvíjející se křesťanství mělo značný vliv na prostituci, neboť prosazovalo cudnost a pohlavní zdrženlivost. Na sexuální sféru se v této době soustředila značná veřejná pozornost, neboť se stává bojištěm křesťanství a Říma. Na jedné straně existují zprávy o obracení kurtizán a nevěstek na víru, na druhou stranu pak během pronásledování křesťanů byly křesťanské ženy často „vyvlečeny nahé před město, vstrčeny do bordelu“ a nuceny k prostituci.⁷ Křesťanství však přispělo do značné míry k tomu, že byla prostituce zatlačena do pozadí a vznikly snahy, ji radikálně omezit.

Na počátku středověku neexistovala organizovaná prostituce. Prodejné dívky a ženy směly ve středověkých sídlištích vycházet pouze v noci a nosit lucernu. Mnoho tzv. potulných žebraček si však vydělávalo na svůj denní chléb právě poskytováním sexuálních služeb. Ve 12. a 13. století pak postupně vznikají snahy usadit tyto ženy v „ženských domech“. Ty byly typické zejména pro Německo. Svolení ke zřízení „ženského domu“ udělovali městští radní, nevěstky pak musely městu odvádět daně a město nad nimi na oplátku drželo ochranou ruku - nesmělo se jim ubližovat a okrádat je o mzdu. Řemeslo prostitutek mělo svá cechovní pravidla a bylo chráněno před nekalou konkurencí. Vstup do nevěstinců byl zapovězen ženatým mužům a kněžím.

V této době začínají církve intervenovat do oblasti prostituce. Otvírají domy kajícnic (Rakousko 1384) či domy pro „padlé dívky“, ve kterých měl být nevěstkám usnadňován návrat do počestného života. V roce 1224 vzniká v Německu řád Svaté Marie Magdaleny, jehož úkolem bylo zachraňovat „lehké dívky“ a obracet je na správnou cestu. Některé církve dokonce vyplácely prémie mužům, kteří byli ochotni pojmout tyto dívky za manželku. Také Ludvík IX. (1215-1270) se snažil o radikální omezení

⁷ Podrobněji autor BASSERMAN, Lujo. *Nejstarší řemeslo*. (7:59-73)

prostitute zřizováním domů pro nevěstky, ochotné zanechat na trvalo svého povolání a nabízel jim ochranu, bydlení a živobytí (rentu).

V období středověku byli zejména duchovní a vojáci zákazníci prostitutek. Vojska doprovázely na jejich tažení markytánky (vojandy), které kromě poskytování pohlavního styku vařily, zametaly, praly, staraly se o nemocné a čistily latríny. Duchovní pak z důvodu celibátu neměly mnoho jiných možností, než využívat služeb nevěstek. Protože prostituce byla nezřídka propojena s kriminálními vrstvami, existovaly v Evropě snahy, vytlačit ji do určitých uzavřených městských částí či omezit na několik vyhrazených ulic. Tyto pak byly uzavřeny branou a tvořily svým způsobem gheto.

V období reformace je trpění bordelů církevními reformátory kritizováno a zpřísnění sexuální morálky vede k tomu, že se i katolická církev v 16. století snažila proti prostituci bojovat. Úspěchy v potlačování prostituce je však spíše nutné připsat masivnímu rozšíření pohlavních chorob - zejména syfilis, který se během několika málo let rozšířil po celé Evropě. Obavy z této smrtelně končící nemoci vedly k změnám v sexuálním chování v Evropě.

Od 18. století existují v přístupu k prostituci značné výkyvy. Absolutistické řízení státu s sebou přináší i svévoli a nedůslednost v této oblasti. Většina evropských států prostituci zakázala či se snažila o její potlačení. Tato opatření však většinou vedla pouze k tomu, že prostitutky byly nuceny se stáhnout do hostinců a jiných pokoutných podniků, kde byly vystaveny násilí a tyranii majitelů. Stát se tak zbavil i možnosti kontroly. Na přelomu 18./19. století vládne v Anglii (zejména v Londýně) „deflorační mánie“. Návštěvníci bordelů požadovali za vysoké finanční sumy pouze panny. Dívkám muselo být 16 let a musely předkládat lékařské vysvědčení o pannenství. Tehdy se objevuje ve zvýšené míře obchod s dívkami, neboť značná část aktivit kuplířů spočívala v neustálém shánění nových dívek. Prostituci v této době provází také surové a násilnické chování. Za příčinu prostituce je pokládána chudoba, vliv sociálních podmínek nebo rozvrat rodiny.⁸

Na počátku 19. století pak v Evropě počet pohlavních chorob natolik stoupl, že většina měst se snažila tento problém řešit alespoň lékařskými prohlídkami prostitutek. V Paříži se musely prostitutky podrobovat těmto kontrolám pravidelně jednou týdně. V Berlíně bylo přenášení pohlavních chorob trestné. V roce 1846 se pak v Prusku pokouší o úplné uzavření všech bordelů. Následují protesty majitelů bordelů, samotných

⁸ Podrobněji autor BASSERMAN, Lujo. *Nejstarší řemeslo*. (7:85-154)

prostitutek, ale i vojska. Veřejné domy jsou pak znovu povoleny, ale pouze ve vymezených čtvrtích a je nařízena policejní registrace prostitutek.

Za první světové války vznikalo nesčetně improvizovaných hotelů v blízkosti fronty, včetně pojízdných polních „puffů“, do kterých se státy snažily propašovat svoje agentky za účelem špionážní služby.⁹ Za 2. světové války pak byly tradiční veřejné domy označovány jako dočasné hotely pro projíždějící důstojníky. Tyto byly z obav před pohlavními chorobami pod neustálým sanitárním dohledem. Po válce se většina států přiklání k abolicionistickému přístupu a bordely přestávají oficiálně existovat, reálně jich však neubývá. Policie zasahovala pouze v okrajových kriminálních zónách a pozvolně docházelo k vytváření zákonů na ochranu mladistvých. Došlo k decentralizaci prostituce a k jejímu uchýlení do intimní soukromé sféry.¹⁰

V socialistických zemích byla prostituce prohlášena za kapitalistický či buržoazní přežitek. Eliminována byla pak především zařazením žen do pracovního procesu (povinnost pracovat) a zavíráním nepřízpůsobených osob do ústavů pracovní výchovy a do pracovních kolonií (SSSR).

Na konci 20. století dochází k rozmachu sexuální nabídky. Sexualita se stává produktem, který je v nejrůznějších podobách (video, pornografie, erotické kalendáře a internetové stránky, erotické obchody, erotická centra a noční kluby, nejrůznější bordely a speciální agentury) prodáván a konzumován. Mnoho států se proto snaží o legalizaci prostituce a přechod na reglementační přístup. Jako problémové se ukazují především doprovodné jevy - pasáctví a obchod se ženami.¹¹

V Českých zemích byly veřejné domy většinou označovány pojmem „hampejz“. První doložené hampejzy existovaly v Praze, na Perštýně a v židovském městě kolem roku 1360. Veřejný dům na Perštýně dal pak v roce 1372 Karel IV. zbořit a nevěstky rozehnat, na jeho místě byla poté vystavěna kaple a útulek pro nevěstky obrácené na pokání - *Jerusalem*. Na Novém městě se soustřeďovala prostituce v blízkosti koňského trhu a dnešního Václavského náměstí. Dohled nad domy „žínek obecných“ měl kat.

V období husitství byly nevěstky z Prahy vyhnány a hampejzy rozbořeny. Po dosednutí císaře Zikmunda Lucemburského na královský trůn byla prostituce opět akceptována a postupně vzkvétala. Největšího rozkvětu pak dosáhla společně s přesídlením císařského dvora z Vídně do Prahy (1583). Veřejné domy se v 16. století

⁹ Podrobněji autor BASSERMAN, Lujo. *Nejstarší řemeslo*. (7:257-260)

¹⁰ kolektiv autorů. *Rozbor problémů souvisejících s prostitucí a vymezení podmínek jejich systémového řešení* (28:9)

¹¹ GJURIČOVÁ, Jitka. *Prostituce v mantinelech zákona*. (25)

etablovaly především na Františku, v Celetné, u Prašné brány a v Podskalí. Postavení prostitutek v této době však bylo nelehké, většinou pracovaly pod pasáky, jimž odevzdávaly velkou část mzdy. Musely na veřejnosti nosit zřetelné označení. Nad jejich „mravností“ dleli pražští rychtáři, kteří je často zavírali do šatlavy, pranýřovali či jim vypalovali cejch na obličej.¹²

I přes nástup katolicismu v Čechách však nebyly veřejné domy zakázány a byly i nadále tolerovány. Určitým útlumem prošly v 18. století, kdy Evropou táhla epidemie syfilis. Opětovný rozkvět přinesla až 60. léta 19. století, kdy byla prostituce za omezení daných policejními nařízeními povolena. Veřejné domy obdržely licence k provozování prostituce, prostitutky byly evidovány a byly nařízeny lékařské kontroly. Tolerovány byly též „pouliční šlapky s knížkou“.¹³

Zlom přichází v roce 1922 spolu se zákonem č. 241/1922, který prosadila Alice Masaryková. V této době byla zrušena reglementace prostituce, opírající se o převzaté rakousko-uherské normy, odstraněn policejní a správní dozor nad prostitutkami a bylo zakázáno zřizování nevěstinců. Následkem tohoto zákona se prostituce přesunula na ulici a do podomní formy. Trestáno bylo pouze rozšiřování pohlavních chorob.¹⁴

Komunistický poúnorový režim prohlásil prostituci za neexistující a nebyla v žádném zákoně uvedena. Převládla spíše represivní koncepce, kdy bylo možno postihovat prostituci nepřímou, dle dekretu prezidenta republiky č. 88/1945 Sb., o všeobecné pracovní povinnosti nebo dle § 203 trestního zákona (Z. č. 140/1961 Sb.) jako jednu z forem příživnictví. Přežila pouze neorganizovaná forma prostituce, nabízená v hotelech, barech, letištních halách a na nádražích, orientovaná především na zahraniční klientelu a tajná exkluzivní zařízení s nabídkou sexuálních služeb pro stranickou špičku. V plné šíři se opět prostituce rozjela v České republice po roce 1989.¹⁵

¹² Podrobněji autor BASSERMAN, Lujo. *Nejstarší řemeslo*. (7: 318)

¹³ Podrobněji *Rakousko-Uherský zákoník trestní z roku 1850* § 509 (1:45)

¹⁴ *Zákon O potírání nemocí pohlavních*. č. 241/1922 (6:21)

¹⁵ PALÁČEK, M., MALINOVÁ, H. *Prostituce a co teď s ní?* (29:150-152)

1.3 Formy prostituce

Prostituce se objevuje v různých formách a můžeme ji rozdělit do mnoha podskupin.

1.) podle toho, zda je provozována trvale nebo pouze jednorázově či nárazově na:

a) *prostituci klasickou* - pravidelné poskytování sexuálních služeb z ekonomických důvodů a

b) *prostituci příležitostnou* - poskytnutí sexuální služby za účelem pokrytí mimořádných nákladů nebo jako prostředku k dosažení určité společenské či profesní kariéry a úspěchu.

2.) podle toho zde je povolena či zakázána na:

a) *veřejnou (legální)* - osoby poskytují sexuální služby převážně ve specializovaných zařízeních (veřejné domy, erotické salóny, vyhrazené ulice v některých městských čtvrtích, ...) a

b) *skrytou (nelegální)* - osoby poskytující sexuální služby aktivně vyhledávají své zákazníky a snaží se na sebe upozornit, vlastní sexuální aktivita se však uskutečňuje „za zavřenými dveřmi“ mimo veřejně přístupná místa (vlastní byt, hotel, penzion, motorest apod.)

Obě tyto formy jsou však úzce propojené a „omezováním prostituce veřejné narůstá většinou prostituce skrytá a naopak - liberalizace veřejné vede k poklesu prostituce nelegální“

3.) podle místa, kde je provozována na:

a) *prostituci pouliční a silniční;*

b) *prostituci bytovou v erotických podnicích;*

c) *mužskou a dětskou*

4.) podle toho, zda ji dotýčná osoba vykonává z vlastní vůle či z přinucení na:

a) *prostituci dobrovolnou* - dívky či ženy ji provozují na základě vlastního rozhodnutí, nejčastěji z touhy po rychlém výdělku či z touhy po dobrodružství

b) *prostituci nedobrovolnou* - dívky či ženy jsou k prostituci nuceny pod pohrůžkou násilí, vydíráním, bráněním ve volném pohybu či je s nimi obchodováno. Některé ženské organizace řadí mezi nedobrovolnou prostituci též prostituci provozovanou z důvodu tíživé ekonomické situace či extrémního zadlužení.

1.4 Pouliční a silniční prostituce

Sexuální služby se v případě pouliční prostituce poskytují v průchodech domů, ve sklepích, na schodišti domů, na půdách, v najatých bytech, v hotelových pokojích a v automobilech. V případě silniční prostituce na parkovištích, v lese, v autech, v najatých bytech (případně v erotickém podniku). Jestliže se sex odehrává v bytě či hotelu, ceny se automaticky zvyšují. Cenové relace se u silniční a pouliční prostituce pohybují v rozmezí mezi 100 - 2500,- Kč. Nejlevnější jsou sexuální služby v Praze a v okrese Karviná, nejdražší v příhraničních lokalitách se SRN a Rakouskem. Ceny závisí na druhu poskytovaných služeb. Průměrné ceny jsou u manuální stimulace - 500,- Kč, orální stimulace - 1000,- Kč a pohlavního styku - 2000,- Kč. Ceny stoupají v případě zájmu o perverzní praktiky, těhotné ženy či mladistvé ženy nebo dokonce děti. Výsledná cena je dohodnuta na místě.¹⁶

Odhadovaný počet pravidelně se veřejně prostituujících osob je 4 000 - 5 000 osob. V letních měsících se tento počet přibližně zdvojnásobí a dosahuje počtu 9 000 - 10 000.

Pouliční a silniční prostituce je Policií České republiky podchycena ve 36 okresech České republiky (z celkového počtu 86 okresů). Nejzatíženějšími lokalitami jsou příhraniční okresy s Německem (Děčín, Ústí nad Labem Most, Teplice, Chomutov, Karlovy Vary, Sokolov, Cheb, Tachov, Domažlice, Klatovy, Prachatice), s Rakouskem (Český Krumlov, České Budějovice, Jindřichův Hradec, Znojmo, Břeclav, Hodonín) a na jednotlivých místech i s Polskem (Karviná, Náchod).

Nejvíce prostitutek je soustředěno v oblasti frekventovaných hraničních přechodů a na výjezdech z měst směrem ke státní hranici (např. Rudná). Jejich zákazníky jsou nejčastěji občané Německa (především spolkové republiky Sasko), občané Rakouska a řidiči kamionů. Ve vnitrozemí se pouliční a silniční prostituce soustřeďuje do velkých měst s turistickým ruchem (Praha, Brno, Ostrava, Plzeň, Liberec) a na dálniční a silniční odpočívadla. Počty trvale se prostituujících žen lze jen stěží zdokumentovat.

¹⁶ internetová stránka Ministerstva vnitra ČR <http://www.mvcr.cz/> Prevence kriminality (34)

V příhraničních oblastech je organizována přeshraniční prostituce do sousedních států (Německo, Rakousko). Prostitutky provozují svou činnost v hotelích či jiných rekreačních zařízeních, nejčastěji na objednávku pro uzavřenou společnost. Jde o organizovanou kriminalitu, při níž jsou obměňováni řidiči, vozidla, prostitutky, hraniční přechody apod.

Záleží na ročním období (nejvíce v letních měsících) a na aktuálním stavu poptávky (např. v Německu - svátek Den mužů, vždy zaznamenán vysoký počet zákazníků). V uvedených lokalitách se jedná řádově o desítky osob, jejich počty se ovšem v letních měsících stupňují na stovky. Vysoké počty silničních prostitutek zcela paralyzují život některých lokalit - např. v okrese Teplice se celoročně prostituuje přibližně 300 osob, v sezóně se jejich počet až zdvojnásobí (nejzatíženější lokalitou je město Dubí).

V Praze 1 je Policií České republiky podchyceno 1 060 pouličních prostitutek (počet v ostatních pražských obvodech je zanedbatelný), v Brně 70.

Silniční i pouliční prostituci téměř vždy organizují kuplíři.

1.5 Bytová prostituce a erotické podniky

V posledních letech se rozšířil počet žen, které provozují svoji prostituci ve vlastních bytech, často za spoluúčasti svých manželů či druhů. Škála poskytovaných služeb je široká (od běžných až po perversní praktiky), stejně jako klientela (od sousedů a stálých zákazníků, přes klientelu získanou prostřednictvím inzerátů či telefonu pro klienty, z inzerce Internetu). Přehled o bytové prostituci neexistuje, lze ale předpokládat, že v souvislosti s ní existuje celá řada kriminálních, zdravotních i sociálních rizik, včetně ohrožování mravní výchovy mládeže.

V posledních letech se rozšířil i počet prostituujících se osob působících v různých erotických podnicích, masážních salónech a "sex barech". Zaměstnankyně těchto zařízení jsou kromě občanek České republiky i cizinky, nelegálně se zdržující na území České republiky, případně na falešné "voucher" pozvání. Touto cestou dochází k institucionalizaci "veřejných domů". Počet prostituujících se osob působících v erotických podnicích se odhaduje asi na 6 tisíc. Podniky, v nichž se poskytují erotické a sexuální služby, jsou podchyceny v 72 okresech České republiky. Je jich přibližně 600. Počet těchto podniků se neustále mění. Zanikají z důvodů blízkosti města, které je

poskytováním erotických služeb pověstné (tak zanikly podniky v okrese Plzeň-Sever, Blansko, Beroun) nebo pro nedostatek poptávky a nižší kupní sílu obyvatel - podniky poskytující erotické služby neexistují např. v okresech Opava, Jeseník, Šumperk, Bruntál, Ústí nad Orlicí. V lukrativních lokalitách nové podniky vznikají.

Nejvyšší počet erotických podniků je zaznamenán v okrese Cheb - 90, v Praze - 60, v okrese Teplice - 53, v okrese Děčín - 28, v okrese Chomutov - 25 a v Ostravě - 24 podniků. Obecně platí, že vyšší počet podniků poskytujících erotické služby se shoduje s vyšším výskytem pouliční a silniční prostituce - v příhraničních okresech s Německem a Rakouskem (např. Český Krumlov - 19, Znojmo - 18), ve velkých městech s cizineckým ruchem (Brno - 37 erotických podniků a 30 v ubytovacích prostorách a bytech, Plzeň - 13) a v horských turistických střediscích (okresy Trutnov - Pec pod Sněžkou, Špindlerův Mlýn, Jablonec nad Nisou, Semily - Harrachov).

V těchto podnicích poskytuje erotické služby přibližně 6 000 žen - nejčastěji Češky, Slovenky, Ukrajinky a Rusky. Méně častější jsou Bělorusky, Moldavanky, Rumunky, Bulharky a ženy z Asie. Tyto ženy ve své většině nejsou v pracovním poměru, pokud ano, pak je majitel podniku nahlásí pro státní orgány jako barmanky či servírky s minimální mzdou (na ní se váží minimální daně a odvody za sociální a zdravotní pojištění).

Snaha podnikatelů prosadit se v konkurenci vede k netypickému poskytování erotických služeb, např. v jednom okrese existuje pojízdná peep show a erotický podnik, který je zbudován ze starého autobusu. Kolem některých erotických podniků se soustřeďují skupiny cizinců.

Ceny za sexuální služby jsou výrazně vyšší než u silniční a pouliční prostituce. Stanovují se podle sazebníku. Výše ceny je závislá na počtu žen, které se zákazníkovi věnují, na druhu poskytované služby a času stráveném se zákazníkem. Ve většině podniků se platí vstupné 200 - 500,- Kč. Jedna hodina strávená s prostitutkou stojí v průměru 2 000 - 3 000,- Kč. Celá noc přijde zákazníka na více než 10 000,- Kč. Služby jsou dražší v lokalitách sousedících s Německem a Rakouskem - 4000,- Kč/1 hod. Ceny nápojů v těchto podnicích jsou neúměrně vysoké např. káva stojí 100,- Kč, pivo 160,- Kč a láhev sektu 1 200,- Kč.

Průměrný "čistý" příjem prostitutek pracujících v erotických podnicích se pohybuje od 30 do 50 tisíc nezdaněných korun měsíčně. Tato částka představuje pouhých 40 - 60 % skutečného výdělku - zbývající část odvádí prostitutka majiteli podniku.

Odhad minimálního obratu z prostituce v erotických podnicích v České republice: Jedna prostitutka vydělá 80 tisíc měsíčně a za rok 960 tisíc Kč. V jednom podniku pracuje 5 prostitutek (velmi střízlivý odhad), ty celkem vydělají 4.800.000 za rok. V České republice je podchyceno 600 erotických podniků. Celková částka příjmů z prostituce v těchto podnicích představuje 2 880 mil. Kč.

Konkurenční boj mezi jednotlivými majiteli provází celá řada kriminálních aktivit. K nejfrekventovanějším patří **vydírání** (vymáhání výpalného), **vyhrožování** (např. vhozený slzný granát do klubu, instalace zápalného zařízení), **poškozování cizí věci** (zničení klubu, zapálení automobilu) apod. Další kriminální aktivity jsou organizovány přímo majiteli nebo provozovateli podniků, jako např. organizované krádeže motorových vozidel zákazníků, kuplířství, obchodování se ženami a další.

1.6 Prostituce mužská a dětská

Stejně členění lze aplikovat i u prostituujících se mužů. Z nich je třeba zmínit na prvním místě stále se zvětšující skupinu homosexuálních prostitutů. Jedná se převážně o chlapce nebo mladé muže, z nichž mnozí, aniž by byli homosexuálně orientováni, provozují homosexuální prostituci čistě z “komerčních” důvodů. Většina pochází ze sociálně slabého prostředí, z nefunkčních rodin, z náhradní rodinné péče, někteří jsou na útěku z výchovných zařízení nebo byli po dovršení zletilosti propuštěni z ústavní péče či z vazby. Počet prostitutů roste a rapidně klesá jejich věk. Věkový průměr je 17 let, profesní kariéra končí kolem 20. roku věku, velmi výjimečně se prostituují muži starší 30 -ti let, (nejmladšímu zadrženému prostitutovi bylo 10 let). Mnozí z nich odjíždějí do zahraničí - Hamburku, Milána, Říma, Strasbourku, Paříže, Amsterdamu, kde pracují ve veřejných domech.

Homosexuální prostituti jsou v drtivé většině závislí na alkoholu, drogách a hracích automatech, nezřídka se podílejí nebo sami páchají trestnou činnost na svých klientech (krádeže, loupeže) i na sobě navzájem. Uplatňují se i jako herci v pornografických filmech s homosexuální tematikou. Ze statistiky Národní referenční laboratoře pro AIDS vyplývá, že homosexuální prostituti jsou vůbec nejrizikovější skupinou z hlediska onemocnění a přenosu HIV/AIDS. V posledních letech stále častěji provozují silniční a pouliční prostituci. Homosexuální prostituce je provozována zejména ve veřejných prostorách (nádražích) a v některých gay klubech, koncentruje se zejména do velkých měst, především pak v Praze. Má mimořádně perverzní a cynickou praxi.

Homosexuální prostituce zpravidla není organizována kuplíři (podloženo empirickým šetřením, osobními rozhovory s prostitutky i streetworkery, kteří mezi nimi pracují).

Za zvláštní a ojedinělou formu prostituce je možno považovat transsexuální prostituci.

Zvláště znepokojivá je dětská prostituce. Tato činnost je dobře zakrývaná, protože zákazníci i kuplíři vědí, že se dopouštějí trestné činnosti. Ceny za dětskou prostituci jsou vysoké. Děti provozují prostituci zásadně ze dvou hlavních příčin - z vlastní iniciativy (finanční zisk, dobrodružství, útěk z domova nebo z výchovných zařízení) - především chlapci, nebo hlavně dívky - prostřednictvím kuplířů (rodičů, příbuzných) na základě "poptávky" převážně pedofilně orientovaných sex-turistů. Dětská prostituce se vyskytuje v místech s nejvyšším výskytem prostituce dospělých. Prostituce dětí je vysoce organizovaná.

Policie České republiky objasnila i několik případů dětské pornografie. Případy komerčního sexuálního zneužívání dětí jsou ojedinělé.¹⁷

¹⁷ internetová stránka Ministerstva vnitra ČR <http://www.mvcr.cz/> Prevence kriminality (34)

2. Negativní dopady prostituce a její současný stav v ČR

2.1 Faktory ovlivňující vznik prostituce

Hlavním důvodem k prostitučnímu jednání je možnost snadného výdělku bez požadavku na jakoukoliv kvalifikaci. Tento výdělek je nesouměřitelný s výdělkem získanými jinou prací, hraje zde však velkou roli i celkově nízká nabídka pracovních příležitostí pro mladé ženy bez praxe. Příčinou bývá hodnotová hierarchie ženy. Rychlý a vysoký zisk je nadřazen všem ostatním hodnotám. Na tomto stavu nese vinu celá společnost, které je situace v oblasti prostituce pouze obrazem, nedostatečná interiorizace mravních norem, podceňování náboženství a fetiš konzumu vedli zákonitě k boomu prostituce. V naší společnosti se staly peníze měřítkem úspěchu a některé mladé ženy, které nemohou najít dobře placené místo a podléhají tlakům společnosti se rozhodnou pro prostituci.

2.2 Kriminální aspekty prostituce

Prostituce je mimořádně citlivě vnímána ze strany Policie České republiky, která je nucena řešit širokou škálu s ní souvisejících problémů kriminálního charakteru.

Trestnými činy, které s prostitucí přímo souvisejí, jsou trestný čin **kuplířství** – § 204 tr. z., trestný čin **obchodování se ženami** - § 246 tr. z. a trestný čin **zavlečení do ciziny** - § 233 tr.z.

K dalším trestným činům, které se nejčastěji v souvislosti s prostitucí vyskytují, jsou - **ohrožování mravnosti** - § 205 tr. z., **ohrožování mravní výchovy mládeže** - § 217 tr. z., **ohrožování pohlavní nemocí** - § 226 tr. z., **omezování osobní svobody** - § 231 tr. z., **zbavení osobní svobody** - § 232 tr. z., **znásilnění** - § 241 tr. z., **pohlavní zneužívání** - § 242 tr. z., **vydírání** - § 235 tr. z., **loupež** - § 234 tr. z., **maření výkonu úředního rozhodnutí** - § 171 tr. z. a **padělání a pozměňování veřejné listiny** - § 176 tr. z. Prostituce patří k základním odvětvím organizovaného zločinu. Oběťmi těchto trestných činů jsou prostituující se osoby na straně jedné a zákazníci na straně druhé.

Trestná činnost páchaná na prostituujících se osobách

§ 204 tr. z. kuplířství - skutková podstata tohoto trestného činu nepostihuje poskytování prostituce jako takové (pokud se prostituující osoba nedopouští sama

protiprávních jednání vyjmenovaných v ustanovení § 204 tr.z.), nýbrž osobu či osoby, které se na činnosti prostituující se osoby různým způsobem podílejí (taková osoba zjedná, přiměje, nebo svede osobu k provozování prostituce), nebo z ní kořistí. Jedná se zejména o tzv. kuplíře, kteří za údajnou ochranu odebírají prostituujícím se osobám značnou část jejich výdělku, ale i majitelé podniků v nichž se prostituce provozuje. Tento trestný čin se obtížně dokazuje. Úspěch vyšetřování záleží na výpovědi prostituujících se osob, které v mnoha případech svojí výpověď vůči kuplířovi mění, nebo ji odvolávají, a to i s rizikem, že se vystaví trestnímu postihu podle **§ 174 tr. z. - křivé obvinění**.

Trestný čin kuplířství často probíhá v souběhu s **§ 217 tr. z. – ohrožování mravní výchovy**.

§ 231 tr. z. - omezování osobní svobody a § 232 tr. z. - zbavení osobní svobody. Těchto trestných činů se dopouštějí kuplíři nebo osoby, které jim pomáhají, např. rodinní příslušníci, kteří prostitutku doma hlídají a proti její vůli zadržují.

§ 235 tr. z. - vydírání. K tomuto trestnému činu dochází zpravidla v situaci, kdy oběť nechce prostituci provozovat, nebo s ní chce přestat. Spočívá v psychickém týrání, vyhrožování ublížením na zdraví či smrtí. Častým jevem je i nucení k různým úsluhám a úkonům. Tohoto trestného činu se dopouštějí kuplíři a obchodníci s prostituujícími se osobami.

§ 233 tr. z. - zavlčení do ciziny nebo § 246 tr. z. - obchodování se ženami. Jednání spočívá ve zlákaní, nájmu, nebo dopravení ženy do ciziny. Není nutné, aby jednání bylo realizováno přes odpor ženy, neboť tato je mnohdy zlákána vidinou snadného výdělku a pohodlného života. Policie České republiky odhalila (objasnila) v roce 1996 - 15 (14), 1997 - 13 (11) a v roce 1998 - 34 (34) trestných činů podle § 246 tr. z.

§ 241 tr. z. - znásilnění. Tento trestný čin bývá páčán na počátku “prostitučního cyklu”, a to zejména na nedobrovolných obětech, které jsou k prostituci nuceny. K řadě znásilnění dochází ze strany zákazníků, kteří se buď dohodnou s prostitutkou na jistém sexuálním úkonu (např. felaci) a pak na ní vykonají soulož nebo jí za poskytnutou sexuální službu nezaplatí (k těmto situacím dochází nejčastěji u silniční a pouliční prostituce).

§ 217 tr. z. - ohrožování mravní výchovy mládeže. V souvislosti s prostitucí jde o jednání, kdy jsou osoby mladší 18 let zneužívány k tomu, aby dobrovolně nebo pod donucením živily své kuplíře, často přímo rodiče nebo jiné příbuzné. Převážně jde o poskytování přístřeší dívkám, které jsou na útěku z výchovných ústavů nebo od rodičů.

Dívky musí za poskytnuté přístřeší usluhovat pachateli pohlavním stykem, který pak dále zprostředkovává další pohlavní styk za úplatu. Obdobného jednání se dopouštějí i rodiče, kteří nutí své dítě k prostituci nebo žijí z prostředků, které jejich dítě prostitucí vydělalo.

Trestná činnost prostituujících se osob

§ 234 tr. z. - loupež. Typickým příkladem je situace, kdy žena svého zákazníka vláká do bytu nebo na opuštěné místo, kde již čeká skupina spolupracujících s prostitutkou a zákazníka okrade (vykradou mu vozidlo, jde-li o byt, je napaden “náhodně se vracejícím manželem” a okraden o peníze, svršky, hodinky, prsteny a pak vyhozen z bytu). Zákazník většinou příhodu ze studu nenahlásí.

Další verzí loupeže jsou tzv. uspávačky. Zákazníkovi je slíbeno poskytnutí sexuální služby, je odlákán na odlehlé místo, uspán a okraden. Tato trestná činnost bývá páchána i ve skupinách. Objektem této trestné činnosti jsou zejména cizinci.

§ 226 tr. z. - ohrožování pohlavní nemocí nebo § 189 - 190 tr. z. - šíření

nakažlivé nemoci. Nemocné prostitutky se buď vůbec neléčí, nebo nemají zájem o odbornou lékařskou léčbu, antibiotika si ordinují samy nebo jim je ordinují jejich kuplíři.

§ 212 tr. z. - opuštění dítěte. Provozování prostituce sebou přináší i riziko nežádoucího otěhotnění a opuštění narozeného dítěte.

§ 187 tr. z. - nedovolená výroba a držení omamných a psychotropních látek a jedů. Prostituující se osoby jsou často uživateli a dealery drog.

Počet objasněných trestných činů souvisejících s prostitucí je poměrně nízký. Přitom lze předpokládat, že s ohledem na rozsah prostituce a dalších jevů s ní souvisejících zůstává řada těchto trestných činů skrytá v latentní, nenahlášené kriminalitě nebo se je nepodaří prokázat.

Trestnými činy, které s prostitucí přímo souvisejí, jsou trestný čin kuplířství - § 204 tr. z., trestný čin obchodování se ženami - § 246 tr.z. a trestný čin zavlčení do ciziny - § 233 tr.z. Při objasňování této trestné činnosti dochází k řadě problémů, které znesnadňují její vyšetřování a prokazování. To je dáno vysokou konspirací ze strany organizátorů prostituce a utajováním ze strany poškozených, kteří se obávají sankcí zločineckých organizací, případně morálního odsouzení svého okolí. Svědkyně - poškozené, často mění svoji původní výpověď, zdržují se mimo trvalé bydliště a jsou pro potřeby vyšetřování prakticky nedosažitelné. Obdobné problémy vyvstávají ve vztahu k pachatelům. Zvláště, jde-li o trestnou činnost páchanou ve skupinách a probíhá-li vyšetřování na svobodě. Problematické je i získávání svědků z řad zákazníků.

V praxi se tyto problémy odrážejí v průběhu vyšetřování, resp. dokumentování trestných činů a mají negativní vliv na zdoluhavost přípravného řízení a jeho konečný efekt. Snad nejvýznamněji se promítají do objasňování trestného činu obchodování se ženami a dětmi. Jednu z hlavních příčin lze spatřovat v zatím ne zcela kvalitní ochraně svědka v trestním řízení a absencí efektivních programů na ochranu svědků. Zatím určitou ochranu svědka poskytuje § 55 tr. řádu.

Ochrana svědka je v rámci současné právní úpravy složitý proces. Jeho smyslem je nejen ochrana osoby svědka, ale i udržení důkazních materiálů (zejména výpovědí) v období mezi prvotní výpovědí před policejním orgánem a vyšetřovatelem, až po výpověď před soudem. Vážnost a důležitost svědka nesmí zaniknout jeho vyslechnutím. V této souvislosti je třeba zdůraznit, že právní řád České republiky postrádá efektivní program na ochranu svědků.¹⁸

2.3 Zdravotní rizika spojená s prostitucí

Zdravotní rizika prostituce v České republice lze interpretovat spíše z trendů vývoje zdravotního stavu populace a z obecně známých charakteristik šíření infekčních sexuálně přenosných nemocí, které jsou považovány za hlavní zdravotní rizika prostituujících se osob a jejich klientů (zdravotní stav prostituujících se osob není samostatně sledován, stejně tak jako nejsou evidovány jednotlivé prostitutky).

Přitom lze předpokládat, že v případě infekčních sexuálně přenosných nemocí je nemocnost u prostituujících se osob vyšší než u ostatní populace (některé dílčí studie to potvrzují). To znamená, že zvýší-li se incidence těchto nemocí v rámci celé populace, lze tentýž vývoj očekávat i u prostituujících se osob (prostitutů).

Tato onemocnění a úmrtí pohlavní nemocí, všechny označené zdroje nákazy pohlavní nemocí, osoby v sexuálním kontaktu s těmito osobami a osoby vystavené riziku přenosu pohlavní nemocí, podléhají "Hlášení pohlavní nemocí". (*Postup je dán Směrnicí č. 30/1968 Věstníku Ministerstva zdravotnictví "O opatřeních proti pohlavním nemocem", registrované v částce 51/1968 Sb. ve znění vyhlášky č. 225/1996 Sb.) Nová metodika hlášení nabyla platnosti dnem 1. ledna 1997.*

Jedná se především o tzv. klasické pohlavní nákazy, mezi které patří **syfilis, kapavka (gonorrhoea), měkký vřed a lymfogranuloma venereum**. Z uvedených

¹⁸ internetová stránka Ministerstva vnitra ČR <http://www.mvcr.cz/> Prevence kriminality (34)

nákaz, které se podle platné legislativy povinně hlásí, patří mezi závažné **syfilis a kapavka**. Zbývající dvě jsou nezávažné, jejich výskyt v našich podmínkách je prakticky nulový.

Vývoj hlášené nemoci syfilis a kapavkou v České republice v roce 1995-2003:¹⁹

Rok		Hlášená	onemocnění	
	Syfilis absolutně	Kapavka absolutně	Syfilis rel.na 100 tis.obyv.	Kapavka rel.na 100 tis.obyv.
1955	433	2036	4,2	19,7
1996	551	1194	5,3	11,6
1997	604	1098	5,9	10,7
1998	687	1055	6,7	10,3
1999	731	995	7,1	9,7
2000	967	888	9,4	8,6
2001	1376	880	13,4	8,6
2002	976	911	9,6	8,9
2003	849	1030	8,3	10,1

V současnosti existuje povinnost zdravotnického zařízení podle zákona č. 20/1996 Sb. a Vyhlášky Ministerstva zdravotnictví č. 91/1984 Sb., o hlášení, evidenci onemocnění pohlavní nemocí a protiepidemickém opatření v ohnisku nákazy - depistáž, dispenzarizace, a odeslání pacienta k příslušnému dermatovenerologovi. Při nesplnění těchto podmínek hrozí zařízení pokuta, uložená okresním úřadem až do výše 100.000,- Kč, při opakování i 200.000,- Kč. Řízení o uložení pokuty zahajuje orgán hygienické služby. Hygienická služba resp. epidemiologie jako jediná ve zdravotnictví je vybavena možnostmi represivních opatření podle současné legislativy. I přesto počet hlášených onemocnění pohlavní nemocí zdaleka nevystihuje skutečný stav. Doklady o tom, že by se na tomto zvýšení podílela výrazně prostituce, sice neexistují, lze to ale předpokládat. Jen v roce 1997 bylo z uvedených 604 případů zjištěno 94 (t.j.15,6 %) u cizinců a bezdomovců, mezi nimiž můžeme přítomnost prostituujících se osob - prostitutek předpokládat. Navíc hlášená nemocnost zcela jistě nezachycuje všechny případy, např.

¹⁹ internetová stránka <http://www.uzis.cz/> Aktuální informace č.84/2004

prostitutky a prostituti buď vůbec nejsou vyšetřováni, zjišťováni nebo hlášeni a patrně ani řádně léčeni. Z analýzy vývoje syfilis je třeba zdůraznit, že z epidemiologického hlediska je výrazný nárůst podílu časných forem onemocnění (do dvou let nákazy), znepokojující je i záchyt onemocnění a neléčených nemocných a případy vrozené syfilis.

Pokles je zřejmě způsoben především zhoršením úrovně hlášení. To je mimo jiné důsledkem toho, že léčení již neprovádí jen venerologové, ale i další odborníci (gynekologové a praktičtí lékaři), kteří zřejmě nevěnují hlášení tolik pozornosti. Nízký počet hlášených případů kapavky dále odráží podobné nešvary, jakými jsou samoléčitelství, zneužívání antibiotik bez určení citlivosti infekčního agens na antibiotika, léčení onemocnění pod jinou diagnózou a v případě prostituce i preventivní podávání antibiotik prostitutkám. To s sebou přináší na jedné straně špatnou účinnost antibiotik, na straně druhé vypěstování odolných kmenů původce onemocnění. Zřejmě přibývá i případů s nevýraznými klinickými příznaky, které se neléčí. (Existují hypotézy odborníků v západoevropských státech, kde zaznamenávají rovněž pokles nemoci kapavkou při současném nárůstu onemocnění syfilis a HIV/AIDS, že původce kapavky mění své vlastnosti a snižuje svou patogenitu.)

Vedle klasických sexuálně přenosných nemocí se uplatňuje celá řada dalších onemocnění, které se běžně nevyšetřují a nehlásí, a přitom mohou mít nepříznivý vliv na zdravotní stav především žen. Ve výčtu ostatních sexuálně přenosných infekcí nelze opominout chlamydiové infekce, kvasinky, infekce urogenitální mykoplazmyty herpes viry, abusus drog.

Další negativní faktory mající vliv na relativně nízký počet registrovaných pohlavních nemocí :

1) Rozbití sítě dermatovenerologických pracovišť, zejména s fungující depistážní sestrou a specializovaným lékařem-venerologem. Soukromý lékař-dermatovenerolog, který nemá smlouvu se zdravotními pojišťovnami, nedělá dispenzarizaci, ani nehlásí pohlavní nemoci.

2) Navzdory iniciativě orgánů hygienické služby se nepodařilo vytvořit síť dermatovenerologických hlásících pracovišť na úrovni okresu.

3) Ostatní lékaři-dermatovenerologové tuto činnost nepreferují v důsledku nízkého bodového ohodnocení této časově a finančně náročné práce.

4) Není stanoveno, kdo lékaři uhradí náklady spojené s depistáží a dispenzarizací (tzn. telefony, poštovné a pod.).

5) V otázce prevence onemocnění syfilis a izolace nemocného na lůžku podle Vyhlášky Ministerstva zdravotnictví č. 204/1998 Sb. není jasné, kdo zdravotnickému zařízení proplatí náklady na odběrový materiál a laboratorní zpracování materiálu.

Samostatnou kapitolu tvoří infekce HIV/AIDS, která se šíří rovněž především pohlavním stykem.

- počet nově zjištěných případů HIV positivity každoročně stoupá,
- většina případů je zjišťována u skupiny mladých dospělých,
- stále je většina případů zjišťována u mužů, podíl žen na hlášených případech je nižší (18 %),
- největší počet případů HIV positivity je hlášen z Prahy (60 %).

K 31.12.2003 bylo kumulativně zjištěno již 662 případů HIV+ u občanů ČR a cizinců s trvalým pobytem. Z toho AIDS se rozvinula ve 172 případech. Dosud zemřelo 130 osob nakažených virem HIV+. Statistika se vede od konce 80. let minulého století.

Při přenosu nákazy byl nejčastějším důvodem homosexuální nebo bisexuální vztah (54 % všech nemocných, 356 případů), ve 202 případech šlo o heterosexuály, bohužel 14 případů šlo na vrub příjmu krve a krevních přípravků a u 4 případů se nemoc přenesla z matky na dítě.

U cizinců s přechodným pobytem na našem území byla od začátku sledování zjištěna HIV pozitivita ve 197 případech. Nejvíce těchto cizinců bylo z Ukrajiny (43), ze Zimbabwe (14), ze Zambie (13) a z Ruska (12). V 7 případech se u cizinců s přechodným pobytem rozvinula HIV+ v AIDS.

V roce 2003 bylo hlášeno 61 nových případů HIV+ a 9 nových onemocnění AIDS u trvale bydlících v ČR, u cizinců s přechodným pobytem 19 HIV+ a 4 nové případy AIDS.²⁰

Z uvedeného nevyplývá, že by se na šíření nákazy HIV/AIDS zatím významněji podílela ženská prostituce (prostitutky jsou spíše z hlediska nákazy HIV/AIDS potencionálními oběťmi). To je pravděpodobné i proto, že syfilis, kapavka a jiné pohlavní nákazy, které se u prostituujících osob častěji vyskytují, zvyšují mnohonásobně riziko nákazy HIV/AIDS. Nejrizikovější skupinou z hlediska nákazy HIV/AIDS jsou homosexuální prostituti.

²⁰ internetová stránka <http://www.uzis.cz/> Aktuální informace č.84/2004

V souvislosti se zdravotnickými aspekty prostituce je třeba zmínit obecně horší zdravotní stav prostituujících se osob. Vyskytuje se u nich řada psychických poruch, častá onemocnění respiračního traktu, u žen gynekologické potíže. Přitom jejich přístup k léčení je vágní, často dán i neochotou kuplíře uvolnit je z "práce". Další problémy pak vznikají s úhradou vyšetření a léčby u těch, které si neplatí zdravotní pojištění. Pokud si nemohou léčebnou péči hradit, podle platné legislativy neexistuje zdroj, z kterého by bylo možno úhradu provést. Z ostatních zdravotních komplikací nelze podceňovat fyzické a psychické týrání a abususe drog a alkoholu.²¹

²¹ internetová stránka Ministerstva vnitra ČR <http://www.mvcr.cz/> Prevence kriminality (34)

3.Právní přístupy k prostituci

3.1 Přístupy k prostituci

Přístup k řešení problémů souvisejících s prostitucí se dá rozdělit na tři okruhy - **reglementaci, abolicí a represí.**

Reglementace prostituci trpí, respektive legalizuje, současně ji ale podřizuje státnímu dozoru a kontrole, včetně navazujících sociálních, zdravotních a preventivních opatření. Vytváří průhledné prostředí, které není ve sféře zájmu organizovaného zločinu.

Abolice neřeší problém prostituce jako takové, zaměřuje se na postih jevů, které ji provázejí. Trestá nucení k prostituci a kořistění (kuplířství), transport do zahraničí za účelem prostituce (obchodování se ženami). Osoby provozující prostituci stigmatizuje, zakrývá skutečné problémy. **Tento přístup je realitou v České republice.**

Represivní přístup prostituci jako takovou zakazuje a trestá. Trestá osoby provozující prostituci i zákazníky. Z historické zkušenosti víme, že tento systém prostituci nevymýtí, ale skryje do ilegality.

Státy, které řeší prostituci z reglementačních pozic se ve většině případů zaměřily na prostituci, stanovení podmínek provozování veřejných domů, registraci prostituujících se osob, pravidelné lékařské kontroly, povinnost placení sociálního a zdravotního pojištění a odvod daní z příjmu.²²

Republika Československá převzala při svém vzniku tzv. reglementační systém, zavedený rakouským "tuláckým zákonem" č. 89/1885 ř.z.. To znamenalo, že nevěstince byly povoleny a policie mohla určit okruh pohostinství a hodinových hotelů, které bylo dovoleno prostitutkám navštěvovat. (Současně byl převzat i trestní zákon č. 117/1852 ř.z. a zákon č. 89/1885 ř.z., který určoval podmínky držení v donucovacích nebo polepšovacích ústavech - oba tyto předpisy zrušil až trestní zákon z roku 1950.)

Prostituce byla však považována za živnost nedovolenou a stíhána administrativními orgány. V § 512 písm. a) zákona č.117/1852 ř. z. se uvádí, že přestupku kuplířství se dopustí ten, kdo u sebe poskytuje nevěstkám řádný pobyt k provozování jejich nedovolené živnosti. Podle tehdejší judikatury byla nevěstkou "osoba provozující smilstvo po živnostensku". Samotná prostituce byla v literatuře definována jako "provozování smilstva za úplatu".

²² internetová stránka Ministerstva vnitra ČR <http://www.mvcr.cz/> Prevence kriminality (34)

V roce 1922 byl přijat zákon č. 241 Sb. z. a n., o potírání pohlavních nemocí. Přijetí tohoto zákona znamenalo přiklonění se "po vzoru anglickém" k tzv. aboličnímu systému, který chápal každou reglementaci za nespravedlivou, ponižující, postihující pouze ženy.

Zákon č. 241/1922 Sb., v prvním oddílu zejména vymezoval okruh pohlavních nemocí, na které se vztahovalo povinné léčení, určoval, kdy byl občan povinen se podrobit lékařskému vyšetření, případně povinnému léčení a stanovil úkoly pro státní správu na úseku osvěty o pohlavním životě, nebezpečí pohlavních nemocí a o nebezpečí prostituce mezi mládeží.

V druhém oddílu nazvaném "Prostituce", který nebyl žádnou z pozdějších právních úprav dotčen, byla v § 13 zrušena veškerá dosavadní správní a policejní reglementační opatření týkající se prostituce. V § 14 stanovil výslovně, že "nevěstince se zrušují" a "zřizování a udržování nevěstinců se zakazuje a trestá podle ustanovení trestního zákona o kuplířství".

V oddílu třetím bylo za soudní přestupky prohlášeno vyzývání ke smilstvu a pohoršlivé provozování smilstva. Vyzývání ke smilstvu se dopustil ten, kdo "způsobem, který je s to, aby vzbudil pohoršení nebo urazil stud, vybízí nebo se nabízí ke smilstvu", nebo kdo "svádí ke smilstvu osobu nedosáhnoucí šestnácti let". Pachatel byl potrestán vězením do jednoho měsíce nebo pokutou do deseti tisíc korun. Byl-li však takový čin spáchán po živnostensku, hrozil pachateli trest tuhého vězení do šesti měsíců a vedle něho i peněžitý trest do deseti tisíc korun. Pohoršlivé provozování smilstva spočívalo v "provozování smilstva způsobem pohoršlivým pro spoluobyvatele domu nebo sousedy" a trestalo se vězením do jednoho měsíce, avšak "bylo-li tím vědomě dáno pohoršení mládeži", pak tuhým vězením až do tří měsíců.

Zákon dále obsahoval sankce za porušení povinností souvisejících s opatřením proti šíření pohlavních nemocí a také za některé formy "vyzývání ke smilstvu" a za jeho pohoršlivé provozování.

Státní správě bylo v tomto zákoně uloženo (§ 15) postarat se, pokud toho bude třeba, o zřízení ústavů, ve kterých se dostane řemeslným prostitutkám dočasného útulku a příležitosti k nápravě.

Tento, ve své době velmi moderní zákon, byl na dlouhá léta základním předpisem týkajícím se prostituce, jeho druhý oddíl je součástí našeho právního řádu do současné doby.

Československo přistoupilo i k mezinárodním úmluvám o potírání obchodu se ženami a dětmi. Jedná se o dvě úmluvy pařížské, a to z 18. května 1904 a z 4. května 1910, o potlačení obchodu s děvčaty, k níž Československo přistoupilo vyhláškou č. 160/1922 Sb.. Dále o úmluvu ženevskou z 30. září 1921, o potírání obchodu s ženami a dětmi (vyhláška č. 123/1924 Sb.) a z 11. října 1933 o potírání obchodu zletilými ženami (vyhláška č. 32/1936 Sb.). Z hlediska prostituce tyto úmluvy především zavazovaly strany k přijetí opatření dohlížejších "na sídla prostituce, aby v nich nebyly ženy drženy proti své vůli".

Pozdější protektorátní vládní nařízení č. 112 z 10. dubna 1943 zmocňovalo ministra vnitra, na dobu mimořádných poměrů způsobených válkou, aby výnosem vydával nařízení a opatření nutná k potírání pohlavních nemocí, k postižení prostituce a k trvalému dozoru nad ní. Přitom se mohl "odchýlit od platného práva". Toto vládní nařízení bylo ihned po válce zrušeno.

Významnou změnu v poválečném období po roce 1948 představoval trestní zákon č. 86/1950 Sb. a trestní zákon správní č. 88/1950 Sb., kterými byla zrušena všechna ustanovení z oboru trestního práva soudního a trestního práva správního. Znamenalo to i zrušení sankčních ustanovení zákona č. 241/1922 Sb. z. a n., avšak oddíl II. zůstal nedotčen. Prostituce mohla být nadále stíhána jako správní delikt podle zákona č. 88/1950 Sb. a trestána, kromě pokuty a veřejného pokárání, odnětím svobody na čtrnáct dnů (po novele v roce 1957 dokonce až na tři měsíce).

V roce 1961 byla přijata nová právní úprava přestupkovým zákonem č. 60/1961 Sb., který zrušil možnost uložení trestu odnětí svobody v rámci správního řízení. Trestní zákon č. 86/1950 Sb. zprvu opomíjel prostituci vůbec, až teprve novela provedená zákonem č. 63/1956 Sb. zavedla skutkovou podstatu trestného činu příživnictví (§ 188 a) ve znění: "Kdo se živí nekalým způsobem a vyhýbá se poctivé práci, bude potrestán odnětím svobody na tři měsíce až dvě léta" (přímo "pohlavní styk za úplatu" byl postižitelný, dle § 241, jen mezi osobami téhož pohlaví) a v § 243 a zakotvila trestnost kuplířství.

Pojem "prostituce" se nakrátko (do roku 1965) objevil v posledním trestním zákoně č. 140/1961 Sb., a to ve skutkové podstatě trestného činu příživnictví (§ 203), v zásadě převzaté z předchozího trestního zákona ("Kdo se soustavně vyhýbá poctivé práci a opatřuje si prostředky k obživě prostitucí, hazardní hrou nebo jiným nekalým způsobem"), ovšem s již zvýšenou trestní sazbou na tři roky. Tehdejší judikatura se ustálila na výkladu, že vyhýbání se poctivé práci je soustavné, jedná-li tak obviněný

nepřetržitě po delší dobu např. po několik měsíců nebo tehdy, když, třeba i po kratší dobu, navazuje na předchozí obdobný způsob života, pro který byl již případně postižen.

Další právní úpravy změnily dikci této skutkové podstaty do obecnější roviny ("Kdo se soustavně vyhýbá poctivé práci a prostředky k obživě si opatřuje nekalým způsobem") a v této podobě byl v roce 1990 trestný čin příživnictví, v souladu se Ženevskou konvencí o nucené práci, zrušen, a to zákonem č. 175/1990 Sb.

V roce 1969 byl přijat zákon č. 150/1969 Sb., o přečinech, který v § 10 zakotvil skutkovou podstatu přečinu příživnictví. Podle tohoto ustanovení byl potrestán trestem odnětí svobody až na jeden rok nebo peněžitým trestem do výše 5 000 korun nebo propadnutím věci, kdo si opatroval, byť jen částečně, prostředky k životu nekalým způsobem. Tento přečin se lišil od trestného činu příživnictví právě v tom, že nevyžadoval, aby se pachatel zároveň vyhýbal poctivé práci. Přečiny byly zrušeny rovněž zákonem č. 175/1990 Sb.

V příhraničních oblastech je organizována přeshraniční prostituce do sousedních států (Německo, Rakousko). Prostitutky provozují svou činnost v hotelích či jiných rekreačních zařízeních, nejčastěji na objednávku pro uzavřenou společnost. Jde o organizovanou kriminalitu, při níž jsou obměňováni řidiči, vozidla, prostitutky, hraniční přechody apod.²³

Nejčastější problémy související s prostitucí

Prostituující se osoby ve své většině neplatí zdravotní a sociální pojištění. Doba, po kterou neplatí příspěvky na sociální pojištění, se jim nezapočítává do doby potřebné pro nárok na starobní důchod, rovněž jim nevzniká nárok na dávky vyplývající z nemocenského pojištění, tj. nemocenské, podpora při ošetřování člena rodiny, vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství a peněžitá pomoc v mateřství.

Výrazně roste počet prostitutek, které v souvislosti s prostitucí nechtěně otěhotní a po porodu své dítě opustí (např. v Kojeneckém ústavu v Teplicích odložily prostitutky v roce 1991- 11 dětí a v roce 1998 - 53 dětí). Oproti minulosti se mezi těmito ženami vyskytuje více cizinek - Bulharek, Rusek, Ukrajinek a žen z bývalé Jugoslávie. Vzhledem k tomu, že většina matek i dětí nemá potřebné doklady, je předávání dětí do náhradní rodinné péče velice časově náročné a složité.

Problémy vznikají i při snaze o resocializaci prostituujících se osob, které jsou více či méně motivované vrátit se do normálního života. Tyto ženy jsou zpravidla málo

²³ internetová stránka Ministerstva vnitra ČR <http://www.mvcr.cz/> Prevence kriminality (34)

kvalifikované - nebo vůbec ne, psychicky a sociálně nevyspělé, sociálně naivní, mají dluhy a přitom byly po určitý čas zvyklé vydělávat větší částky peněz. To vše jsou negativní dispozice, které znesnadňují jejich resocializaci. Možnost získat pro ně bydlení a zaměstnání je minimální. Azylové domy přijímají ve většině případů jen ženy, které mají trvalé bydliště v místě působnosti zařízení. Navíc azylových míst je málo.

Roste počet prostituujících se osob závislých na drogách. U některých návyk na drogy vypěstují kuplíři, aby na ně měli co nejsilnější vliv, jiné začnou brát drogy samy. Resocializace těchto osob je prakticky nemožná.

Prostituce prohlubuje xenofobii a rasovou nesnášenlivost. Na straně jedné organizátory silniční a pouliční prostituce jsou ve většině případů Romové a Romky a cizinky prostituci provozující, na straně druhé nejčastějšími zákazníky jsou Němci a Rakušané. To posiluje xenofobní tendence zejména v oblastech, v nichž je prostituce veřejně nabízená.

V místech, kde je nabízena prostituce veřejně, dochází k porušování veřejného pořádku, rušení nočního klidu, k výtržnostem (prostitutky se bezostyšně veřejně obnažují, předvádějí kopulační pohyby, nemravná gesta, ohrožují automobilisty, jsou hlučné, nerespektují noční klid. Kuplíři omezují občany v jejich právech, vyhrožují jim, nedodržují předpisy, klienti prostitutek jsou hluční, opíjejí se, dělají nepořádek). Řešení v přestupkovém řízení nepřináší žádný efekt, protože prostituující se osoby jsou z hlediska vymáhání sankcí - pokut nedobytné (mění místo pobytu, nezdržují se v místě trvalého bydliště, údajně nedisponují finančními prostředky, např. město Dubí má za 2 mil. Kč nevymožných pokut).

Další okruh problémů souvisí s prostituujícími se cizinkami. Na území České republiky se zpravidla zdržují v rámci periodicky obnovujícího turistického pobytu (30 dní). Po uplynutí této lhůty vycestují mimo území České republiky, aby získaly nové razítko do pasu, a tak si na další měsíc zlegalizovaly svůj pobyt v České republice. Další formou pobytu jsou falešná pozvání tzv. "voucher", případně nelegální pobyt. Při jednání s policií zpravidla uvádějí, že jsou v České republice jako turistky a pobyt jim platí přítel z Německa. Pro další postup policie jsou nepostižitelné.

Problematická je i kontrolní činnost v erotických podnicích. Ačkoliv podniky veřejně inzerují erotické služby, při případné kontrole je majitelé prezentují jen jako penziony, které poskytují pohostinské a ubytovací služby. (Novým trendem je uvádět "jen" pohostinské služby, přičemž ubytovací prostory jsou vedeny jako soukromé místnosti majitele, v nichž ubytovává "jen" své "známé".)

Policie České republiky má možnost kontrolovat pouze ubytovací knihy z hlediska pátrání po osobách a prostory veřejně přístupné. Do soukromých prostor má právo vstupu jen ze souhlasem majitele, nebo má-li povolení k domovní prohlídce či je-li důvodné podezření z ohrožení života nebo zdraví, případně hrozí-li větší škoda na majetku.

Další skupinou problémů jsou obrovské toky nezdaněných a nezdanitelných finančních příjmů. Celkové příjmy z prostituce dosahují astronomických částek, které NEMOHOU BÝT ZDANĚNY - prostituce není jako výdělečná činnost legalizována. Platby za prostituci jsou uskutečňovány zejména v zahraničních měnách.

3.2 Možnosti řešení

Již 15 let marně čekají starostové českých obcí na zákon o prostituci, který by jim umožnil účinně bojovat s tímto problémem. Jeho základní teze vláda přijala před rokem na jaře a celý další rok si nechala na rozepsání zákona po jednotlivých paragrafech. Návrh zákona přímo zakazuje nabízení sexuálních služeb před školami, kostely či u silnic a dálnic. Ovšem než vstoupí v platnost, musejí si starostové vystačit s vlastními předpisy. Zatím nejvýraznější pokusem, jak omezit prostituci jsou vyhlášky, které vznikly v několika západočeských městech:

CHEB – zde platila vyhláška, která pokutovala i zákazníky prostitutek, než ji zrušil Ústavní soud na návrh ministerstva vnitra. Bylo tak učiněno proto, že prostitutkám nebyl vymezen žádný „rajón“.

SOKOLOV – sexuální služby se smí „vyhledávat a poskytovat“ jen od 06:00 hodin do 18:00 hodin a to jen na dvou místech ve městě. Jedno z nich je u policejního ředitelství. Vyhláška začne platit od února 2005.

DUBÍ – vyhláška zakazuje prostituci v některých částech města.

PLZEŇ – od 1.12.2004 platí, že prostitutky nesmějí poskytovat sexuální služby v zastavěných částech města.

Z tohoto jednoznačně vyplývá, že potřeba vytvořit pravidla pro prostituci a přijmout zákon, který by upravoval provozování prostituce jako podnikání je nanejvýš aktuální. Na samotný zákon musí logicky navazovat další nutné změny a opatření.

Připravovaný zákon je prvním legislativním opatřením od roku 1951, které se prostitucí v zemi zabývá. Jeho autoři přitom vycházeli ze zkušeností z Německa a Rakouska, kde podobné normy platí.

Zákon o prostituci by měl směřovat k dekriminizaci prostituce a k její transparentnosti, měl by umožnit dobrovolně provozovat prostituci jako formu podnikání a zamezit prostituci provozovanou z donucení a pod nátlakem. Tím dát prostituci jasná pravidla a tím ji účinně regulovat.

Myslím, že není efektivní zakazovat a trestat takové formy prostituce, kterou provozují zletilé osoby dobrovolně. Zákonnou regulací by se dosáhlo určitého přehledu o poskytovaných službách, snížily by se zdravotní rizika, zvýšila by se ochrana nezletilých osob, částečně by se zabránilo provozování nedobrovolné prostituce a snížil by se počet trestných činů doprovázejících prostituci.

V přijatém zákoně o prostituci by mělo být uvedeno:

Legalizace provozování prostituce. Osoba provozující prostituci je osobou samostatně výdělečně činnou a svou „činnost“ provozuje podle živnostenského zákona. Zde se rýsuje nutnost doplnění zmíněného živnostenského zákona o novou živnost. S tím úzce souvisí stanovení pojmu prostituce. Problém vymezení pojmu řeší mnoho odborníků, ale jejich návrhy se rozcházejí. Osoby, které by mohli prostituci provozovat musí být starší 18-ti let a musí mít živnostenské oprávnění. Pokud nesplní tyto podmínky dopustí se nezákonného jednání a vystaví se stanoveným sankcím. Živnostenské listy budou sloužit nejen k evidenci osob provozujících prostituci, ale budou i vyjadřovat souhlas, že je prostituce provozována dobrovolně.

Zákon by zakázal pouliční a silniční prostituci. Prostituci by bylo možno provozovat pouze v erotických podnicích a v bytech (domech) formou eskort servisu. Povolení by udělovala příslušná obec, která dle svého uvážení vydá či nevydá licenci. Ta by byla zpoplatněna. Při porušení zákonných podmínek by byla obcí odejmuta. Obec by mohla obecně závaznou vyhláškou stanovit např. hygienické podmínky, vzhled podniků atd.

Osoby provozující prostituce by byly zrovnoprávněny na trhu práce, byla by umožněna kontrola plnění zákonných povinností (platit paušální daň z příjmu, platit zdravotní a sociální pojištění, povinné lékařské prohlídky). Na plnění těchto povinností by dohlížela Policie ČR, Městská policie a pověřený orgán obce. Zákon by jim při kontrole plnění povinností umožňoval vstup do objektů, kde se prostituce provozuje, umožňoval by nahlížení do dokumentů, smluv licencí a oprávnění.

Za nedodržování ustanovení zákona o prostituci by byly stanoveny přísné sankce a neřešily by se jako přestupek. Pozornost by se měla obracet také k prevenci. Ta je samozřejmě levnější než-li následná represe a náprava způsobených škod. V rámci dotačních programů jednotlivých resortů v maximální možné míře podporovat nestátní subjekty zabývající se prevencí, poradenstvím a pomocí obětem prostituce.

Velice účinné by bylo zlepšení sociálního postavení a ekonomického postavení žen. Velká část by v případě dostatku dobře placené práce rozhodně neprovozovala prostituci. Podobná opatření by rozhodným způsobem ovlivňovala motivaci migrujících žen za prací do ciziny a tím by se přispělo omezení obchodu se ženami a následné prostituci z donucení.

3.3 Příklady ze zahraničí

Evropské státy se při řešení problémů souvisejících s prostitucí odklánějí od aboličního přístupu k přístupu reglementačnímu. Důvodem je dlouhodobé totální selhání aboličního přístupu, který ve svém důsledku vede k pokrytectví, neschopnosti zmapovat situaci v oblasti prostituce, trestné činnosti a dalších sociálně patologických jevů, které s ní souvisejí.

Mezi evropské státy, které se rozhodly oblast prostituce regulovat, patří například Rakousko, Holandsko, Francie, Německo, Řecko, Itálie, Norsko, Švédsko, Švýcarsko, Turecko a od roku 1992 i Maďarsko. (Aboliční přístup je zachován např. v Polsku, Rusku, Litvě a Estonsku, kriminalizace prostituce je v Rumunsku a Bulharsku). Ve většině případů se jedná o regulativy zaměřené na minimální věk prostituujících se osob, zákaz či vymezení zón pro pouliční prostituci, stanovení podmínek provozování veřejných domů, registraci prostituujících se osob, pravidelné lékařské kontroly, povinnost placení sociálního a zdravotního pojištění a odvod daní z příjmu. Jako příklad lze uvést holandský a rakouský přístup k řešení problémů souvisejících s prostitucí.

Holandsko

Nevěstince jsou v Holandsku zakázány od roku 1912. Jako mnoho jiných Evropských zemí také Holandsko nemá dodnes všeobecný zákaz nevěstinců. Existovala zde však města, která uskutečňovala restriktivní politiku různých stupňů zákazů na místní úrovni. Prostituce jako taková nebyla nikdy v Holandsku považována za trestný čin či přestupek.

Prostituce a komerční podnikání v oblasti prostituce se vyskytuje v různých formách. Existují zde sex-kluby, "okenní" prostituce, escort servis a pouliční prostituce. Prostitutky pracují samostatně, pro klub nebo pro kuplíře. V Holandsku se mezi 15 000 až 30 000 lidí angažuje v oblasti prostituce. Okolo 40 % prostitutek pochází ze zemí nepatřících do Evropské unie a jsou v Holandsku ilegálně.

Nejaktuálnější zákonná úprava v oblasti prostituce byla přijata počátkem roku 1999 v Holandsku. Vláda i státní orgány pochopily, že prostituce je existující skutečností a přijala vůči ní realističtější postup. Nový zákon legalizuje prostituci, ruší zákaz zřizování nevěstinců, jejich provozu dává jasná pravidla a zároveň zpřísňuje postih nedovolené prostituce. Tento zákon umožnil kontrolu prostituce, její oddělení od doprovodné trestné činnosti - drogové delikty, obchod se zbraněmi apod., obcím poskytl nástroj k provádění licenční politiky v oblasti nabídky sexuálních služeb.

Obce mají v kompetenci:

- Vytvářet politiku pro zřizování nevěstinců. Touto cestou budou obce schopny kontrolovat umístění nevěstinců. Vytváření nevěstinců musí být v souladu s lokálním plánováním, urbanismem obce, nesmí porušovat životní prostředí a nesmí nepříznivě ovlivňovat bydlení a životní podmínky v sousedství.
- Kontrolovat bezúhonnost a minulost vlastníků a provozovatelů nevěstinců. Před obdržением licence obec žadatele prověří.
- Vydávat pravidla pro provoz zařízení. Ta se budou týkat např. minimálních rozměrů pracovní plochy, hygieny a bezpečnosti v případě požáru, hlučnosti apod.
- Vytvářet regulativy na ochranu zaměstnanců. Budou zahrnovat postavení prostitutky v pracovněprávním vztahu (např. ochrana psychického a fyzického stavu osobnosti, zákaz prostituce pro neplnoleté, zákaz zaměstnávat prostitutky bez povolení k pobytu) a prevenci vzniku problémů v sousedství.

Přijetí zákona postihlo na 30 000 osob aktivně se angažujících v sexuálním průmyslu.

Rakousko

Rakousko aplikuje již několik let podobný zákon, jaký nedávno přijalo Holandsko. Národní přístup k prostituci je určen spolkovými zákony Rakouska a jednotlivé země si svou situaci mohou upravit libovolně v souladu s ústavou. Například Dolní Rakousko přijalo svůj zákon regulace prostituce již v roce 1984.

Praktické poznatky z kriminální policie Dolního Rakouska (mravnostní oddělení)

- Finanční úřad určuje výše daně z příjmu prostitutek odhadem.
- Pro policisty je směrodatné zdraví prostitutky a platnost její licence k výkonu prostituce (celostátní zákon). V případě neplnění povinností je prostitutka stíhána pro přeštek a hrozí jí pokuta či vazba do 30 dní. V případě opakovaného neplnění povinností je přeštek překvalifikován v trestný čin.
 - Vstup do prostor, ve kterých se prostituce provozuje a majitel je označí za soukromé, je stejně problematický jako v České republice.
 - Zahraniční prostitutky pracující bez povolení se vyhostí ze země (může se jim uložit zákaz pobytu). Postihnou se i lidé, kteří těmto osobám umožnily prostituci vykonávat.
 - Institut ochrany svědka či oběti zajišťuje nestátní organizace. Tato organizace vede soudní proces svým jménem (žalobce, svědek). Zajišťuje azylové ubytování i získání nového bytu a práce (finančně se podílí Ministerstvo vnitra). Soudy nařizují pachateli nahradit poškozenému škodu, udělují finanční tresty.
 - Obec má ve své pravomoci zakázat nabízení a provozování sexuálních služeb na svém území. Pouliční a silniční prostituce se vyskytuje pouze ve Vídni.
 - V Rakousku je zřízena specializovaná mravnostní policie, která je součástí kriminální policie.
 - Daně z provozování prostituce se shromažďují ve státním rozpočtu. Obec pobírá 2 % z nápojů zkonsumovaných v prostorách určených k prostituci, které leží na jejím území.
 - Homosexuální prostituce se řídí stejnými pravidly jako prostituce heterosexuální. Není příliš rozšířena a provozuje se na parkovištích u dálnic.²⁴

²⁴ internetová stránka Ministerstva vnitra ČR <http://www.mvcr.cz/> Prevence kriminality (34)

ZÁVĚR

V své práci jsem se pokusil popsat fenomén prostituce a dotknout se okrajově alespoň některých dalších, souvisejících jevů.

Prostituce je odvěkým průvodcem lidské společnosti. Důvody, proč tomu tak je, jsou popsány v kapitole o historii tohoto jevu. Po prostudování dostupné literatury a na základě praktických zkušeností jsem došel k závěru, že prostituce byla, je a vždy bude.

Její existenci jako součást kulturní historie lidstva nepomíjejí ani zákonodárci na celém světě. Neexistuje jediný právní řád, v němž by prostituce nebyla upravena příslušnou zákonnou úpravou nebo alespoň zmíněna v souvislosti s právní úpravou jevů, které ji provázejí.

Sexuální nevázanost a prostituce, jako produkt moderní konzumní společnosti však v současnosti stojí ve stínu novodobé pandemie v podobě pohlavně přenosné, doposud neléčitelné choroby - AIDS. Tato nejenže z prostitutek a jejich zákazníků udělala jednu z nejohroženějších skupin populace, ale zároveň její lavinovité šíření ohrožuje i samu existenci lidstva. Děsivým se jeví, že právě plození potomstva se stává v souvislosti s AIDS rizikovou aktivitou.

Obrovský nárůst vlivu zločineckých skupin, který nastal po roce 1989 je příčinou toho, že prostituce je v současné době ovládána zločineckými skupinami a organizacemi.

Všechny rozvinuté demokracie na západě se snaží v současné době prostituci regulovat a tím omezit vliv organizovaného zločinu v této oblasti. To vede k větší ochraně především samotných prostitutek. V zákonné úpravě, kde prostitutka respektuje zákonné mantinely živnosti a je řádným plátcem daně, je také řádným občanem, který má právo požadovat ochranu od státu. A naopak za tuto ochranu stát požaduje respektování jím stanovených pravidel.

V této souvislosti se jako vzor nabízí zákonná úprava prostituce ze starého Řecka a Říma.

V právních úpravách evropských zemí najdeme tři rozdílné přístupy k prostituci: represivní, aboliční a reglementační.

Represivní přístup prostituci zakazuje a její provozování trestá. Tento způsob je pro mě nepřijatelný, vzhledem k premisi o nevymýtitelnosti prostituce, která vyplynula z poznatků, získaných při studiu a shromažďování materiálů k vypracování této práce.

Abolichní přístup k řešení tohoto problému znamená, že prostituce není ani regulována ani stíhána. Postižitelné jsou pouze některé jevy, které ji provázejí. Současně je vytvářen systém zdravotnických, hygienických, bezpečnostních a sociálních opatření vztahujících se k prostituci. Tento přístup charakterizuje současný stav v ČR.

Ačkoli ministerstvo vnitra o zákonnou úpravu prostituce usiluje už dlouho a přejí si ji i starostové postižených obcí, ve sněmovně naději na úspěch spíše nemá. Nesouhlasí lidovci, jejichž ministři hlasovali proti. Spíše odmítavě se tváří také opoziční komunisté a ODS. „Stát by se stal největším pasákem. Umím si představit diskusi o regulaci prostituce, ale ne o její legalizaci. Návrh jsem zatím nečetl, ale podle toho, jaké mám informace, touto legalizací de facto je,“ řekl místopředseda ODS Petr Nečas.

Ideálním přístupem je vzhledem ke stavu v ČR přístup reglementační. Reglementace prostituci trpí, resp. ji legalizuje a podřizuje státnímu dozoru a kontrole. Nevýhodou tohoto systému je, že je nejnákladnější. Vzhledem k tomu, že při přihlašování by podle zákona prostitutka musela zaplatit 2000 korun ročně a provozovatelé nevěstinců pak 200 tisíc korun ročně, odhaduje ministerstvo vnitra, že jen na registracích by stát mohl získat až 170 milionů korun ročně.

Prostituce má samozřejmě další negativní aspekty a to především pro samotné prostitutky. Jedná se o závislost na drogách, alkoholismus, psychické potíže, rozpad rodinného zázemí a problémy související se zařazením do normální společnosti.

Závěrem je možné konstatovat, že prostituce zůstane součástí lidské civilizace a negativní jevy, jež ji provázejí nebude možno nikdy ideálně vyřešit. Stav, který je v současné době v České republice v této oblasti, je však dále neudržitelný. Případná legislativní úprava bude náročná na koordinaci s dalšími právními úpravami a její smysluplné vetknutí do právního řádu České republiky bude klást značné nároky na legislativu, orgány místní samosprávy, ale i celou státní správu.

R e s u m é

Bakalářská práce je převážně zaměřena na ženskou heterosexuální prostituci. Okrajově je zde zmíněna i prostituce mužská a dětská, které jsou v současné době také poměrně dosti rozšířené.

Prostituce je společenský jev, jež patří ve všech soudobých vyspělých kulturách do oblasti sociální patologie. Neexistuje žádná společnost, jež by se dokázala prostituce zbavit. Zbývá tedy pouze jediná možnost regulovat ji prostřednictvím zákona, což znamená profesionalitu, vymanění se z vlivu kriminality, minimalizování zdravotního rizika a celkovou kultivaci erotických služeb.

Snahou této bakalářské práce je analyzovat současný stav v oblasti prostituce v ČR, rozebrat zásadní problémy s ní spojené a definovat možnosti jejich řešení.

Práce je rozdělena do tří kapitol, kde jsou probírány jednotlivé okruhy problematiky.

V první kapitole se seznámíme s historickým vývojem prostituce od starověku po současnost a s jednotlivými formami prostituce, které jsou u nás provozovány.

Ve druhé kapitole jsou rozpracovány negativními dopady jednotlivých druhů prostituce. Jedná se především o trestnou činnost a zdravotní rizika. V oblasti zdravotních rizik je největším novodobým strašákem samozřejmě HIV/AIDS.

Ve třetí kapitole jsou popsány možnosti řešení této problematiky. Dále jsou zde popsány způsoby řešení v některých západoevropských zemích.

Současnou neutěšenou situaci v oblasti prostituce lze dokumentovat několika čísly. Zatímco před rokem 1989 působilo v České republice přibližně okolo 300 – 400 prostitutek, v současnosti je toto číslo odhadováno na 15 - 25 000. Ve skutečnosti toto číslo bude ještě vyšší. Tento fakt mluví sám za sebe. Dělat si zbytečné iluze o tom, že zákon vše vyřeší, nemá smysl. Všichni dobře víme, co dovede neviditelná ruka trhu. Pokud jsou muži nebo ženy za sexuální služby ochotni zaplatit, není možno tento společenský problém odstranit.

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ

Institut mezioborových studií Brno

A N O T A C E

BURSÍK, Tomáš. Prostituce jako sociálně patologický jev. (Bakalářská práce). Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Institut mezioborových studií Brno, 2005. 39 s.

Tato bakalářská práce je převážně zaměřena na ženskou heterosexuální prostituci. Okrajově je zde zmíněna i prostituce mužská a dětská, které jsou v současné době také poměrně dosti rozšířené.

Snahou této bakalářské práce je analyzovat současný stav v oblasti prostituce v ČR, rozebrat zásadní problémy s ní spojené a definovat možnosti jejich řešení.

Práce je rozdělena do tří kapitol, kde jsou probírány jednotlivé okruhy problematiky.

This Bachelor's work has been focused on female heterosexual prostitution. The male and children prostitution, which is being spread rather prevalently these days, has also been mentioned but in peripheral importance.

The effort of this Bachelor's work is to analyze the current state in the area of prostitution in the Czech Republic, to analyze the basic problems linked with prostitution and to define the possibility of sorting out the problems.

The work itself is divided into three chapters dealing with particular spheres of the problems.

Klíčová slova:

Prostituce, promiskuita, formy prostituce, kriminální aspekty, zdravotní rizika, HIV/AIDS

Key word`s:

Prostitution, promiscuity, form`s of prostitution, criminal aspekt`s, risk of health, HIV/AIDS

LITERATURA A PRAMENY

Právní předpisy

1. *Rakousko-Uherský zákoník trestní z roku 1850*. 2. vydání Praha: Codex, Nakladatelství Hugo Grotius, a.s. 1992. 120 s.
2. Usnesení vlády ze dne 15. listopadu 2000 č. 1145 k *Návrhu opatření a řešení problémů souvisejících s prostitucí*.
3. Věstník MZd., *O opatřeních proti pohlavním nemocem*. Směrnice MZd. č.30/1968 Sb., Praha: 1968. 25 s.
4. Zákon č. 128/2000 Sb. *O obcích*, ve znění pozdějších předpisů. ASPI
5. Zákon ČNR č. 200/1990 Sb. *O přestupcích*, ve znění pozdějších předpisů. ASPI
6. Zákon *O potírání nemocí pohlavních*. č. 241/1922. Zemský policejní věstník č. 6 z r. 1922. 45 s.

Knihy

7. BASSERMANN, Lujo. *Nejstarší řemeslo. Kulturní dějiny prostituce*. 1. vydání, Praha: Mladá fronta, 1993. 336 s. ISBN 80-204-0363-9.
8. CAPPONI, Věra a kolektiv. *Sexuologický slovník*. 1. vydání Praha: Grada Publishing, 1994. 152s. ISBN 80-7179-115-1.
9. DUFOUR, Pierre. *Dějiny prostituce, I. Díl, Starý Orient, Egypt, Izrael, Řecko*. FONTÁNA, 2003. 187 s. ISBN 80-7336-056-X
10. DUFOUR, Pierre. *Dějiny prostituce, I. díl, Antická doba*. 1. vydání Uherské Hradiště: Tiskem a nákladem Frant. Radouška, 1905. 324 s.
11. DUFOUR, Pierre. *Dějiny prostituce, III. díl, Přejíhodní doba. Středověk. Francie I*. 1. vydání Uherské Hradiště: Tiskem a nákladem Frant. Radouška, 1905. 376 s.
12. DVOŘÁK, Jiří. et. al. *Ve stínu AIDS*. 1. vydání, Praha: Academia, 1992. 168 s. ISBN 80-200-0236-7.
13. GEIST, Bohumil. *Sociologický slovník*. 1. vydání Praha: Victoria Publishing a.s. 1992. 647 s. ISBN 80-85605-28-7.
14. GIDDENS, Antony. *Sociologie*. 1. vydání, Praha: Argo 1999. 595 s. ISBN 80-7203-124-4.

15. CHMELÍK, Jan a kolektiv. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*, 1.vydání, Praha: Portál, 2003. 201 s. ISBN 80-7178-739-6
16. JANIŠ, Kamil a KINDL, Martin. *Kapitoly z dějin lidské sexuality*. 1. vydání, Praha: Společnost pro plánování rodiny a sexuální výchovu, 1996. 144 s.
17. JELÍNEK, Jiří a SOVÁK Zdeněk. *Trestní zákon a Trestní řád, Novelizované znění trestních kodexů s poznámkami a judikaturou podle stavu ke dni 1. 4. 1997*. Praha: Linde Praha a.s., 1997. 779 s. ISBN 80-7201-068-9
18. LENDEROVÁ, Milena. *Chytila patrola aneb prostituce za Rakouska i republiky*. 1.vydání Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2002. 220 s. ISBN 80-246-0379-9
19. MITLÖHNER, Miroslav. *Erotika a paragrafy*. 1. vydání Praha: Grada publishing, 1999. 136 s. ISBN 80-7169-691-9.
20. MORUS, (LEWINSOHN, Richard). *Světové dějiny sexuality*. 1. vydání. Praha: 1992. 304 s. ISBN 80-206-0071-X.
21. NOVOTNÝ, Otto – DOLENSKÝ, Adolf et al. *Trestní právo hmotné, 2. zvláštní část*. 1. vydání Praha: Codex Nakladatelství Hugo Grotius a.s., 1992. 230 s. ISBN 80-901185-1-8.
22. PAY, Pavel. *Prodejná láska*. Praha: ZERAS, 1992. 48 s.
23. RINGDAL, Nils, Johan. *Nejtěžší povolání světa. Kapitoly z dějin prostituce*. 1.vydání, Brno: DOPLNĚK, 2000. 428 s. ISBN 80-7239-046-5
24. ZVĚŘINA, Jaroslav. *Lékařská sexuologie*. 1. vydání. Praha: Práce, 1990. 160 s. ISBN 80-85467-04-6.

Časopisy

25. GJURIČOVÁ, Jitka. *Prostituce v mantinelech zákona*. Týdeník vlády ČR č. 24/1999 Veřejná správa. Praha: 1999.
26. HAVLICOVÁ, J. *Muž, který léčí deviant. Porno hrana nezvoní. Uspávačky*. Týdeník Magazín Práva. Praha: Borgis a.s., 16. 11. 1996, 30. 11. 1996, 4. 1. 1997.
27. HOLEC, Petr. *Někdo se dívá*. In Reflex, únor 2002, s. 24-27.
28. kolektiv autorů. *Rozbor problémů souvisejících s prostitucí a vymezení podmínek jejich systémového řešení*. Příloha měsíčníku Policista č. 6/1996, Praha: MV 1996

29. PALÁČEK, M., MALINOVÁ, H. *Prostituce a co teď s ní?*, Kriminalistický sborník č. 4. 1993.
30. článek: POKORNÝ, Jakub. *Prostitutky: Z měst nás nikdo nedostane*. deník Lidové noviny, 26.1.2005
31. článek: KNĚNICKÝ, Stanislav. *Praha čeká na zákon o prostituci*. deník Lidové noviny, 26.1.2005
32. článek: KOLÁŘ, PETR. *Vláda: prostituce má být legální*. deník Lidové noviny, 29.4.2004

Internetové stránky

33. internetová stránka Ministerstva vnitra ČR <http://www.mvcr.cz/> Prevence kriminality
34. internetová stránka <http://www.uzis.cz/> statistiky vývoje onemocnění pohlavními chorobami
35. internetová stránka <http://www.AIDS.cz/> statistiky vývoje onemocnění AIDS
36. internetová stránka <http://www.iDNES.cz> článek: *V Nizozemsku a Německu se šlape legálně*. 28.4.2004

Příloha č.1

USNESENÍ VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY ze dne 15. listopadu 2000 č. 1145

k Návrhu opatření k řešení problémů souvisejících s prostitucí

V l á d a

I. b e r e n a v ě d o m í Návrh opatření k řešení problémů souvisejících s prostitucí obsažený v části III předloženého materiálu;

II. u k l á d á místopředsedovi vlády a ministru zahraničních věcí analyzovat aktuální vztah členských států k Úmluvě o potlačování a zrušení obchodu s lidmi a využívání prostituce druhých osob (se zvláštním zřetelem na státy Evropské unie) a o výsledku informovat vládu do 31. března 2001.

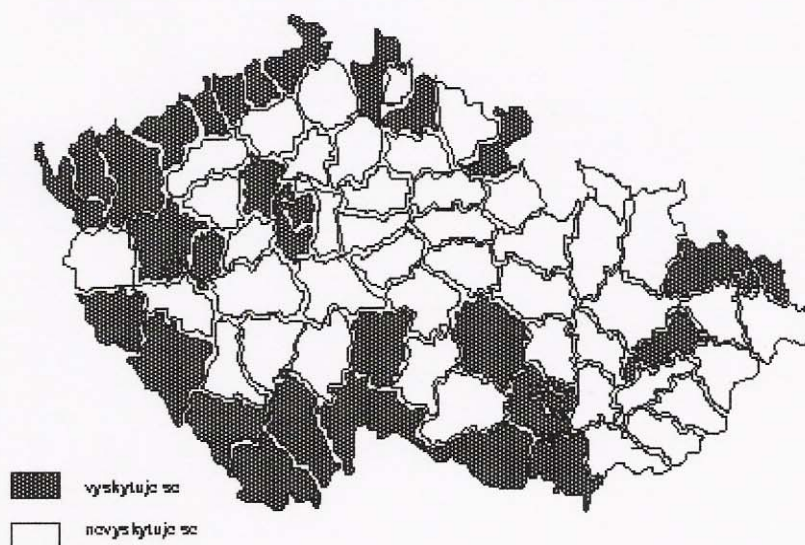
Provede:

místopředseda vlády a ministr zahraničních věcí

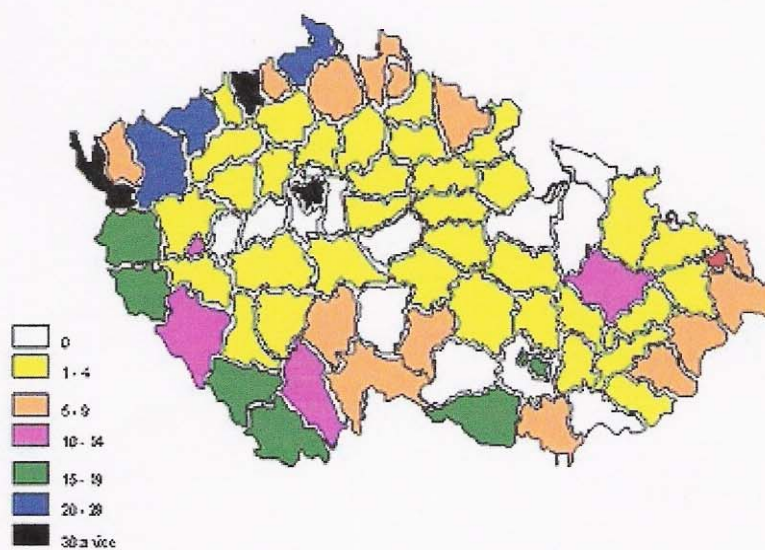
1. místopředseda vlády
PhDr. Vladimír Š p i d l a , v. r.

Příloha č. 2

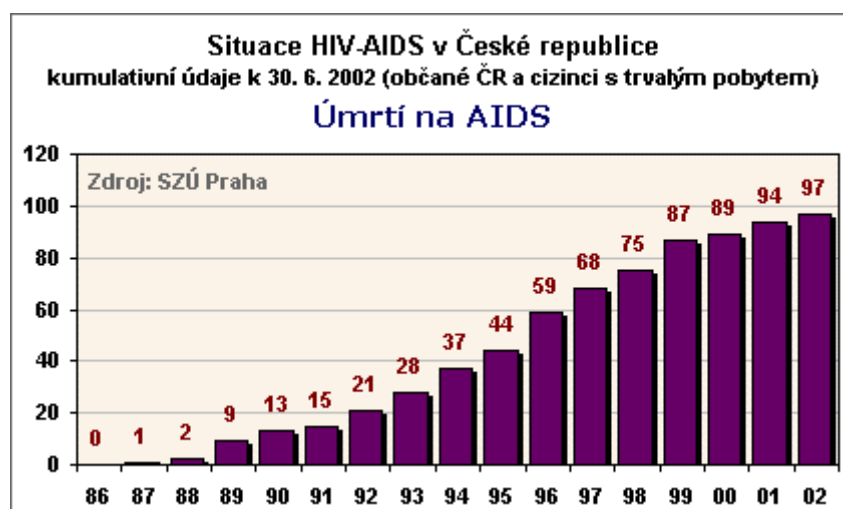
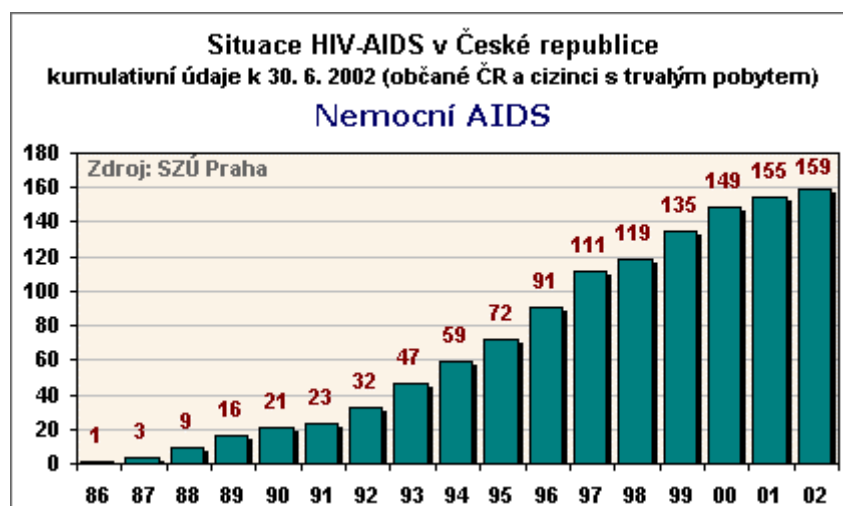
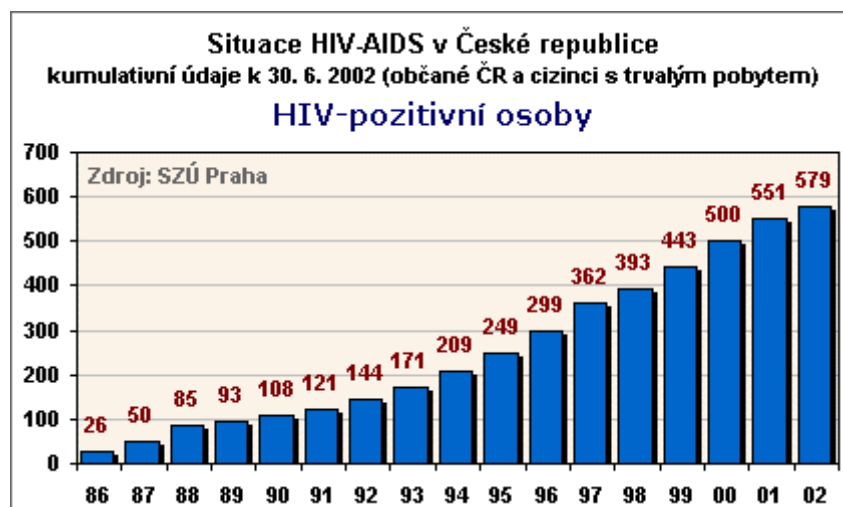
Výskyt pouliční a silniční prostituce v okresech ČR

Rozmístění erotických podniků v okresech ČR

Příloha č.3

Příloha č.4

Inzerce night klubu

www.alibaba.cz

strip show
autoerotic show
lesby show
vířivá masážní vana
plná klimatizace

ALIBABA
GENTLEMAN'S NIGHT CLUB

strip bar

výhradně
česká
děvčata

nezapomenutelný
zážitek

Brno, Štefánikova 4 , tel.: 541 23 60 65